

kowym, a zarazem frapujących tematyką. Porównanie np. z naprawdę świetnymi wydawnictwami tego typu z zakresu archeologii, spełniającymi świetnie rolę propagatorów wiedzy o archeologii, zwłaszcza w okresie obchodów Millenium, wypada wybitnie na niekorzyść ludoznawstwa. Dla tego ze wszech miar wydaje się pożyteczna inicjatywa PTL wyrażająca się utworzeniem wydawnictwa „Biblioteka Popularna”. Dalsza kontynuacja i rozszerzanie prac w tym zakresie jest ogromnie pożądane i przyczyni się niewątpliwie do spopularyzowania wiedzy etnograficznej wśród szerszego ogółu. Należy dodać, iż w 1961 roku autor był realizatorem wystawy „Meblarstwo ludowe województwa rzeszowskiego” wg scenariusza prof. dr. R. Reinfussa, zlokalizowanej w Łańcucie, a organizowanej pod patronatem i z funduszy Wydziału Kultury PWRN w Rzeszowie. Wcześniej jeszcze — bo w 1960 roku Polski Związek Wędkarski (Oddział Przemysł) wspólnie z Muzeum w Przemyśle zorganizował wystawę: „Rybackie narzędzia kłusownicze”. Fakt zasługujący na uwagę, gdyż większość eksponatów o charakterze etnograficznym, będących własnością Przemyskiego Oddziału Polskiego Związku Wędkarskiego, dzięki obywatelskiej postawie Zarządu, przekazana została w formie daru do zbiorów działu etnograficznego Muzeum w Przemyśle.

Organiczny związek między nauką a życiem jest naczelną zasadą, która przewija się wśród wszystkich prac podejmowanych przez dział etnograficzny Muzeum w Przemyśle.

Stefan Lew

¹ Miezencewa G. G.: *Muzei Ukrainy*. Izdatelstwo Kijowskiego Uniwersytetu, 1959, s. 158 i n.

² a Fischer A.: *Rusini*. Z. N. im. Ossolińskich Lwów, 1928, s. 5.

³ Op. cit. str. 1.

⁴ Muzei Lwowa. Książkowo — Zurnalne Wydawnictwo, Lwów, s. 22.

⁵ Op. cit. str. 22.

⁶ Papée F.: *Historia miasta Lwowa w zarysie*. Książnica Polska, Lwów-Warszawa, 1924, s. 254.

⁷ Miezencewa G. G. op. cit. str. 129. Fischer A. op. cit. s. 170—171.

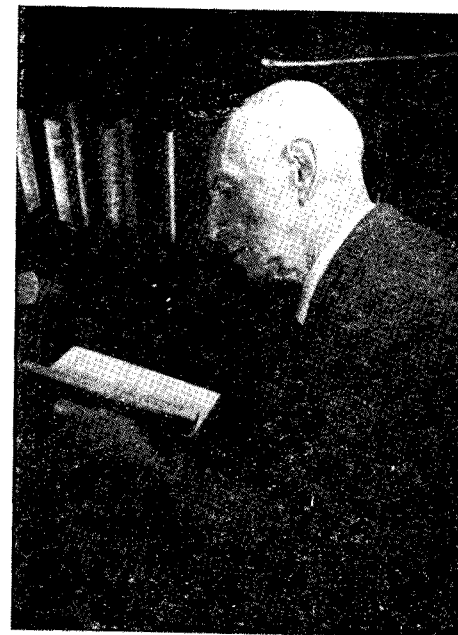
⁸ Muzei Lwowa... s. 37.

⁹ Kotula Fr. — *Z sandomierskiej puszczy* s. 7 kartogram. Wydawnictwo Literackie, Kraków, 1962.

¹⁰ Zasięgi wyznaczam dla łatwiejszej orientacji wg większych miejscowości, chociaż mogą się zdarzyć przez to pewne odchylenia w terenie.

¹¹ Miasto Dobromil obecnie po stronie Radzieckiej, 7 km na wschód od granicy

K R O N I K A

WSPOMNIENIE O ROMANIE HOROSZKIEWICZU

W grudniowy szary dzień 1962 roku odszedł spośród nas Roman Horoszkiewicz, jeden z najruchliwszych ludzi nowej społeczności opolskiej, przydający jej w trudnych powojennych latach niewątpliwie najwięcej rumieńca.

Był niestrudzonym uczestnikiem każdej zespołowej inicjatywy, m. in. współzałożycielem i jednym z pierwszych wiceprezesów Oddziału PTL w Opolu. Żywo reagował na każdy społeczny sukces, schylał się po każdy okrusz narodowej przeszłości, uparcie prowokował nie kończące się dyskusje, od samego 1945 roku stał się nieodłączną postacią każdej ważnej chwili, czy szarego dnia opolskiej ulicy najpierw w żywym marszu, czy później w niezmordowanym kusztowaniu o lasce. Pracownik niejednej

instytucji wszędzie wnosił twórczy ferment, który pchał go do coraz nowych sytuacji. Przeszedłszy na emeryturę był stałym gościem dziesiątek biur, by przynosić wciąż nową radę. Słowem człowiek, który wyraźnie współtworzył nasze życie.

Przy tym wciąż chwycił za pióro, aby jak najrychlej uzupełnić najpilniejszy brak. Tak wydaje pierwszą powojenną publikację pt. *Z przeszłości Opolszczyzny*, potem pisze kilka utworów o tematyce regionalnej dla teatralnych zespołów amatorskich. By zwrócić uwagę na rozbitą, a pełną wielkich pamiątek Nyse, ogłasza w prasie szereg opowiadań o jej przeszłości. Na rocznicę powstań śląskich publikuje wspomnienia z III powstania pt. *Pod Górą św. Anny*. Swoje ustawiczne zaangażowanie w akcjach społecznych popiera dziesiątkami artykułów ogłaszanych w różnych czasopiśmie, a zwłaszcza w *Trybunie Robotniczej*, *Trybunie Opolskiej* i powstańczym *Ogniwie*.

Wszechstronność jego nie miała jednak nic z nierzadkiego dziś pokrzykiwania. Miał za sobą studia i miał czyny, które wyraźnie określały jego postawę i miejsce. Działalność jego w Opolu nie wynikała z przypadku, chociaż urodził się w Solwcu, w powiecie czortkowskim w ubiegłym wieku, w roku 1893. W latach 1910—1914 studiował historię sztuki na wydziale filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. By nie być zmobilizowanym przez zaborcę, zaciąga się do legionów. W czasie wojny dochodzi do stopnia rotmistrza. W roku 1921 jest czynny w przygotowywaniu powstania na Śląsku, w momencie jego wybuchu zostaje szefem grupy operacyjnej „Bogdan” i bierze udział w walkach o Górę św. Anny. W okresie międzywojennym, kiedy Opolszczyzna nie była wolna, pracuje na drugim krańcu państwa, przez dłuższy czas w rozgłośni Polskiego Radia w Baranowiczach. Ale kiedy zmobilizowany w roku 1939 dostaje się do niewoli, z obozu jenieckiego zaraz po jego wyzwoleniu spieszy do Opoła.

Nie przychodzi tutaj z pustymi rękoma. Ma za sobą wydany w roku 1934 zbiór wierszy żołnierskich *Na kwaterunku*, późniejsze szkice *W trzecim powstaniu* oraz publikowane w różnych czasopiśmie artykuły krajoznawcze, ludoznawcze, historyczno-wspominkowe. Słowem drobek, który potem w Opolu kontynuuje. Wśród nas umiał nawiązać jak najbardziej bezpośredni stosunek z ludem śląskim, który był mu bliski nie tylko przez wspólny powstańczy trud, ale przez swą odrębność kulturalną, która była dla niego tak cenna, bo prowokująca do najsłabszych odruchów serca i umysłu. Nic też dziwnego, że na jego pogrzebie najdzielniejsi z tego ludu stanęli w powstańczej gromadzie, nieśli jego odznaczenia i z najwyższym wzruszeniem żegnali człowieka, który złączył nas wszystkich. W tym scaleniu, które tworzy nowe Opole, nową Opolszczyznę, żyje Roman Horoszkiewicz na zawsze.

Czesław Kurek

PÓLWIECZNE CZŁONKOSTWA JANA CZEKANOWSKIEGO W POLSKIM TOWARZYSTWIE LUDOZNAWCZYM

W roku 1963 minelo 50 lat od czasu, kiedy Jan Czekanowski został członkiem Towarzystwa. Od chwili wstąpienia był inicjatorem wielu pozytywnych poczyniń w działalności Towarzystwa.

Kiedy w 1913 r. Jan Czekanowski po przeniesieniu się z Petersburga do Lwowa obejmuje Katedrę Antropologii i Etnologii i Etnologii na Uniwersytecie Jana Kazimierza po rezygnującym Stanisławie Ciszewskim, Towarzystwo po okresie świetności za czasów prezesury Antoniego Kaliny było w stanie zupełnej martwoty, spowodowanej brakiem inicjatywy dwóch kolejnych prezesów: Józefa Kallenbacha i Adama Antoniego Kryńskiego. Swoją działalność na terenie Towarzystwa rozpoczął od zabezpieczenia i opieki nad cenną biblioteką Towarzystwa, która została przeniesiona z szopy w pobliżu mieszkania Adama Fischera do lokalu w Zakładzie Antropologicznym, gdzie pozostawała pod Jego opieką aż do roku 1925 tj. do czasu powstania Zakładu Etnologicznego we Lwowie do którego została następnie przeniesiona.

W roku 1916 Czekanowski po dwuletniej nieobecności spowodowanej wypadkami wojennymi wraca do Lwowa i wraz z Adamem Fischerelem reaktywuje nieistniejące już w zasadzie Towarzystwo.

30 czerwca 1917 r. na XVII Walnym Zgromadzeniu, a pierwszym po wojnie, zostaje Czekanowski wybrany V-ce Prezesem Towarzystwa.

W 1921 r. wychodzi XXI kolejny tom „Ludu”, który jest jednocześnie pierwszym tomem „Nowej Serii”. Od tego tomu zmienia się zupełnie charakter „Ludu”. Koncepcja nauk antropolo-

LUD

ORGAN POLSKIEGO TOWARZYSTWA ETNO-
LOGICZNEGO, WYDAWANY PRZEZ POLSKIE
TOWARZYSTWO LUDOZNAWCZE WE LWOWIE

ORGANE DE LA SOCIÉTÉ POLONAISE D'ETHNOLOGIE

SERJA II — TOM I — ROK 1922
OGÓLNEGO ZBIORU — TOM XXI

WYDANE Z ZASŁUGI M. W. R. I. O. P.

LWÓW — WARSZAWA — KRAKÓW — POZNAŃ — WILNO
NAKLADEM TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO WE LWOWIE —
SKŁAD GŁÓWNY W WYDAWNICTWIE ZAKŁADU NARODOWEGO
IM. OSSOLINSKICH LWÓW, KALECZA 5 — WARSZAWA, NOWY ŚWIAT 69

KOMITET REDAKCYJNY „LUDU“:

PROF. DR. WILHELM BRUCHNALSKI, PROF. DR. JAN ST.
BYSTRON, PROF. DR. ADOLF CHYBIŃSKI, PROF. DR. JAN
CZEKANOWSKI, DOC. DR. ADAM FISCHER, DOC. DR. EU-
GENJUSZ FRANKOWSKI, PROF. DR. ANDRZEJ GAWROŃ-
SKI, PROF. DR. LEON KOZŁOWSKI.

REDAKTOR NACZELNY: DOC. DR. ADAM FISCHER.

gicznych, której twórcą jest Jan Czekanowski, znajduje pełny wyraz w tym właśnie tomie. W porównaniu z poprzednimi tomami wypełnionymi serwitutami polonistycznymi, na co wpływ mieli kolejni prezesi-poloniści, w tomie tym zamieszczono szereg artykułów teoretycznych i organizacyjno-informacyjnych. Od

4-77

De
Urzędu Rejestratorskiego
w Lublinie.

Zarząd Towarzystwa Ludoznawczego (PTE) - Wydział
Społeczno-Polityczny podjął na posiedzeniu 15 października 1922 r.
i presei o spłaceniu Towarzystwa do rejestru stowarzyszeń.
Towarzystwo Ludoznawcze jest stowarzyszeniem naukowym, za-
mającym się badaniami etnograficznymi i etnologicznymi oraz publika-
cją swego czasopisma p.t. „Lud”. Siedziba stowarzyszenia znajduje
się przed wojną we Lwowie, obecnie Zarząd podejmuje prace w przenosi
siedzibę do Lublina.

Zarząd Towarzystwa zwołuje swoje Zebranie na 103
listopada b.r., na którym planowane jest przeprowadzenie zmian w sta-
tucie.

1. Załącznik: Statut Towarzystwa Ludoznawczego.

Lublin 16 października 1922 r.

Prezes:
Prof. Dr. J. Czekanowski
V-prezes
Prof. Dr. L. Halban
Prof. Dr. J. Wyłkarski
Doc. Dr. J. Gajek

tego momentu „Lud” nosi charakter programowo-metodologiczny.

12 maja 1926 r., biorąc pod uwagę działalność i zasługi dla Towarzystwa, na XVIII Walnym Zgromadzeniu, zostaje Czekanowski wybrany Prezesem Towarzystwa Ludoznawczego.

Dziewiętnastoletni okres prezesury Jana Czekanowskiego (1926—1945), to dla Towarzystwa okres ześrodkowania uwagi na działalność wydawniczą i gromadzenie zbiorów bibliotecznych. Jemu w szczególności zawdzięczać należy, że „Lud” oraz „Prace i Materiały Etnograficzne” zaczynają ukazywać się systematycznie i regularnie, co możliwe było jedynie przy ciągle napływających funduszach, o uzyskanie których starał się osobiście. Z Jego inicjatywy rozpoczęto zakrojone na wielką skalę badawcze prace terenowe obejmujące swym zasięgiem całą Polskę.

22 listopada 1945 roku, po ogromie strat poniesionych przez Towarzystwo podczas wojny, z inicjatywy Jana Czekanowskiego, Józefa Gajka, Leona Halbana i Jana Mydlarskiego zostaje zwołane w Lublinie XXI Walne Zgromadzenie. Było ono jednocześnie uczczeniem pięćdziesięciolecia Towarzystwa, które powstało 9 lutego 1895 roku. Reaktywowane Towarzystwo było pierwszym towarzystwem naukowym działającym po wojnie w wyzwolonej Polsce.

2 czerwca 1960 roku w związku z obchodem uroczystości LXV-lecia i XV-lecia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w Polsce Ludowej — Zarząd Główny postanowił na zebraniu plenarnym, z okazji XXXV Walnego Zgromadzenia w Szczecinie, nadać swojemu Seniorowi Janowi Czekanowskiemu tytuł Członka Honorowego.

J. H.

SPRAWOZDANIE Z CAŁOKSZTAŁTU PRAC POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO ZA ROK 1962

W roku sprawozdawczym główny nurt prac Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego był skierowany na prace organizacyjne, naukowe, wydawnicze i na zagadnienie uporządkowania i wzmocnienia prac w Bibliotece Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.

A. Praca Zarządu Głównego. W roku 1962 zaszły następujące zmiany osobowe w składzie Zarządu Głównego: na Sekretarza Generalnego powołano doc. dra A. L. Godlewskiego (poprzednio był dr Bolesław Garyga), na V-ce Prezesa powołano prof. dra Stanisława Bąka (poprzednio był doc. dr A. L. Godlewski). Aktualny skład Prezydium Zarządu Głównego:

Prezes PTL — Prof. dr Jan Czekanowski, 3-ch V-ce Prezesów prof. dr Stanisław Bąk, prof. dr Włodzimierz Antoniewicz, prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa, Sekretarz Generalny — doc. dr A. L. Godlewski, Z-ca Sekretarza Generalnego — mgr Maria Suboczowa, Skarbnik PTL — prof. dr Adam Wanke, Z-ca Skarbnika — dr Tadeusz Wróblewski.

W tym okresie odbyło się 8 posiedzeń Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego: 1) 17. II. 1962 we Wrocławiu, 2) 29. III. 1962 r. we Wrocławiu, 3) 26. V. 1962 r. — posiedzenie nadzwyczajne, w składzie poszerzonym o przedstawicieli Partii, PAN i Komitetu Redakcyjnego DWOK we Wrocławiu, 4) 27. V. 1962 — we Wrocławiu, 5) 16. VI. 1962 we Wrocławiu, 6) 27. IX. 1962 w Łańcucie, 7) 28—29. IX. 1962 XXXVII Walne Zgromadzenie PTL w Łańcucie, 8) 4. XI. 1962 we Wrocławiu.

Główna Komisja Rewizyjna przeprowadziła w 1962 roku 6 zebrań, a mianowicie: 1) 2. VI. 1962 we Wrocławiu, 2) 3. VI. 1962 we Wrocławiu, 3) 15. VI. 1962 we Wrocławiu, 4) 16. VI. 1962 we Wrocławiu, 5) 20. IX. 1962 w Poznaniu, 6) 29. IX. 1962 w Łańcucie, gdzie dokonano zmiany w składzie osobowym Głównej Komisji Rewizyjnej. Nowy skład GKR: Przewodniczący — mgr Stanisław Badoń, Z-ca Przewodniczącego — dr Władysław Świrski, Sekretarz — dr Walerian Sobisiak, członkowie: prof. dr Franciszek Wokroj, mgr Stanisław Błaszczuk.

We wrześniu 1962 r. w Łańcucie na Walnym Zgromadzeniu Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego wniesiono poprawkę do § 30. Statutu PTL. Statut z w/w poprawką został zatwierdzony przez Prezydium Rady Narodowej — Wydział Spraw Wewnętrznych we Wrocławiu, dnia 14. XII. 62 roku Nr USW-S-13/119/62.

B. Dział naukowo-badawczy i popularyzacja. Prace naukowo-badawcze Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego związane były w roku sprawozdawczym z problematyką milenialną, a więc poszukiwaniami dotyczącymi:

- monografii regionalnych, prace te prowadziły poszczególne ośrodki naukowe przy Oddziałach PTL,
- prace przygotowawcze — referaty na V Kongres Słowianoznawczy w Sofii i VII Kongres Międzynarodowej Unii Nauk Antropol. i Etnograficznych w Moskwie,
- prace związane z Polskim Atlasem Etnograficznym (w drobnym tylko zakresie),

d) prace związane z programem naukowym studiów etnograficznych (Etnografia Bułgarii).

W dziale naukowo-popularyzacyjnym przygotowano program naukowy na XXXVII Walne Zgromadzenie w Łańcucie, które stało się okazją dla podsumowania badań etnograficznych i folklorystycznych na obszarze Rzeszowszczyzny, a w szczególności Ziemi Łańcuckiej.

Obok tej nowej problematyki przygotowano i ostatecznie oddano do druku materiały naukowe, jakie pozostały po Międzynarodowej Konferencji Pomoroznawczej z 1960—1961 r. Ta część działalności PTL była zrealizowaniem uchwały dotyczącej skierowania aktywniejszej działalności naukowej na obszar Ziemi Zachodnich.

Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego postanowił włączyć się do VII Międzynarodowych Targów Książki przez wzięcie udziału i pokazanie dorobku Towarzystwa, w dniach 20—27.V.1962 r. (Stoisko nr 126). Udział PTL na VII MTK był znacznym osiągnięciem Towarzystwa w porównaniu z latami poprzednimi. W tym samym czasie odbyła się na wyższych piętrach Pałacu Kultury w Warszawie wystawa dziesięciolecia działalności Polskiej Akademii Nauk. Statystyczne zestawienia i kartony wykazały działalność poszczególnych towarzystw naukowych w okresie 1952—1962, dotowanych przez Akademię. Należy stwierdzić, iż w zestawieniach ilustrujących działalność wydawniczo-naukową oraz wymianę ogólnopolskich wydawnictw — PTL zajęło jedno z pierwszych miejsc.

Należy również podkreślić zainteresowanie wydawnictwami PTL wśród pracowników naukowych, polskich i zagranicznych. Szczególnie atrakcyjny okazał się LUD, Atlas Polskich Strojów Ludowych, Pieśni Ludu Polskiego Oskara Kolberga i inne wydawnictwa. W związku z wystawą — Towarzystwo wydało prospekty wydawnictw własnych w języku polskim i w językach obcych.

W okresie sprawozdawczym wysłano na wymianę Lud, t. XLVI i t. XLVII do 287 instytucji zagranicznych, a także do instytucji naukowych polskich.

C. Dział wydawniczy.

Pracami wydawniczymi kierowały następujące Komitety Redakcyjne: „Lud” — Redaktor Naczelny — prof. dr Józef Gajek, członkowie: prof. dr Jan Czekanowski, prof. dr Włodzimierz Antoniewicz, prof. dr Maria Znamierowska-Prüfferowa, doc. dr A. L. Godlewski,

„Prace i Materiały Etnograficzne” — prof. dr Kazimiera Zawistowicz-Adamska, prof. dr Józef Gajek, dr Anna Kowalska-Lewicka, mgr Maria Szwengrub,

„Atlas Polskich Strojów Ludowych” — Redaktor Naczelny — dr Olga Gajkowska, członkowie Komitetu Redakcyjnego: dr Longin Malicki, mgr Maria Suboczowa, mgr Eryka Starek, mgr Piotr Kaleciak,

„Prace Etnologiczne” — prof. dr Jan Czekanowski, prof. dr J. Gajek,

doc. dr Andrzej Waligórski, mgr Krzysztof Makulski, kulski,

„Biblioteka Popularna” — Redaktor dr Anna Kowalska-Lewicka, członkowie, prof. dr Józef Gajek, doc. dr A. L. Godlewski, dr Tadeusz Delimat,

„Literatura Ludowa” — Redaktor Naczelny — prof. dr Julian Krzyżanowski, Sekretarz — dr Stanisław Świrko, członkowie: prof. dr Witold Doroszewski, prof. dr Józef Gajek, prof. dr Stanisław Pigoń, prof. dr Tadeusz Seweryn, dr Wanda Pomianowska, mgr Jan Sadownik,

„Dzieła wszystkie Oskara Kolberga” — Redaktor Naczelny prof. dr Józef Burszta, Przewodniczący — prof. dr Julian Krzyżanowski, członkowie: Kazimiera Zawistowicz-Adamska, Jan Czekanowski, Stefan Dybowski, Józef Gajek (Redaktor Naczelny I tomu), Czesław Hernas, Helena Kapeliś, Tadeusz Ochlewski, Anna Kutrzeba-Pojnarowa, Maria Znamierowska-Prüfferowa, Kazimierz Rusinek, Roman Reinfuss, Marian Sobieski, Stanisław Wilczek, Bogdan Zakrzewski. W dziale wydawniczym we Wrocławiu od VI 1962 pracuje Konrad Wypych, w Poznaniu — mgr Medard Tarko i mgr Agata Skrukwa.

Dorobek wydawniczy Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego za rok 1962 (plan zatwierdzony przez Polską Akademię Nauk), w którego skład wchodzi 9 tytułów wydawniczych, przedstawiał się następująco: 1. „Lud”, rocznik — organ PTL,

2. „Prace Etnologiczne” — wydawnictwo seryjne,
3. „Prace i Materiały Etnograficzne” — wydawnictwo seryjne,
4. „Biblioteka Popularna” — wydawnictwo seryjne,
5. „Atlas Polskich Strojów Ludowych” — wydawnictwo seryjne,
6. „Archiwum Etnograficzne” — wydawnictwo powielaczowe,
7. „Literatura Ludowa” — kwartalnik, poświęcony folklorystyce, redagowany przez Kom. Redakcyjny w Warszawie,
8. „Łódzkie Studia Etnograficzne” — wydawnictwo seryjne, redagowane przez Oddział PTL w Łodzi,
9. „Dzieła Wszystkie Oskara Kolberga” — wydawnictwo seryjne, redagowane przez Komitet Redakcyjny. Redakcja w Poznaniu, druk fotooffsetowy w P.W.M. w Krakowie i L.S.W. w Warszawie

Pozycje wydrukowane i w druku.

W 1962 roku wydrukowano 375.92 arkuszy wydawniczych:

1. „Lud” — t. XLVII	49,75 ark. wyd.
2. „Literatura Ludowa” — zeszyty 4—6/61, 1—2 62, i 3 62	28 — „ „
3. „Archiwum Etnograficzne” Nr 24 i Nr 25	30,07 „ „
4. „Łódzkie Studia Etnograficzne. t. IV	15 — „ „

Razem 122,82 „ „

5. Tomy fotooffsetowe, Dzieła Wszystkie Oskara Kolberga:

a) t. 1 „Pieśni Ludu Polskiego”	26,5	ark. wyd.
b) t. 2 „Sandomierskie”	19,4	„ „
c) t. 3 „Kujawy”, cz. I	20,8	„ „
d) t. 4 „Kujawy”, cz. II	24,6	„ „
e) t. 5 „Krakowskie”, cz. I	25,5	„ „
f) t. 7 „Krakowskie”, cz. III	20,5	„ „
g) t. 8 „Krakowskie”, cz. IV	21,5	„ „
h) t. 15 „Poznańskie”, cz. VII	19,5	„ „
i) t. 16 „Lubelskie”, cz. I	21,9	„ „
j) t. 17 „Lubelskie”, cz. II	15,8	„ „
k) t. 32 „Pckucie”, cz. IV	19,—	„ „

Razem dzieła O. Kolberga: 166,10 ark. wyd.

W opracowaniu redakcyjnym znajdowały się trzy pozycje:

Prace Etnologiczne, t. VII	35 —	ark. wyd.
Biblioteka Popularna, t. IV	12 —	„ „
Prace i Materiały Etnograficzne, t. XXIII	40 —	„ „

Razem w produkcji 87,— ark. wyd.

W porównaniu z planem wydawniczym, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze zrealizowało 95%. Nieznaczne opóźnienie powstało na skutek wycofania z wydawnictwa zgłoszonych poprzednio do druku, względnie złożonych prac (objętości 37 ark. wyd.), wyjątkowe trudności związane z tłumaczeniem Etnografii Bułgarii¹. W sumie więc Dział Wydawniczy przeprowadził łącznie do produkcji 375,92 arkuszy wydawniczych. Jest to ogromne osiągnięcie Towarzystwa, zważywszy, że w tym samym czasie inne naukowe instytucje, dysponujące znacznie większymi możliwościami, wykazały w rocznych sprawozdaniach:

IHKM ²	— 481,05 ark. wyd.
Instytut Zachodni ³	— 311,20 ark. wyd.
Polskie Towarzystwo Ludoznawcze	— 375,92 ark. wyd.

D. Biblioteka. W roku 1962 do Biblioteki Towarzystwa wpłynęło: z wymiany 907 vol., z zakupu 290 vol., dary i inne 37 vol. Razem 1134 vol. wartości 47 204,81 zł oraz 82 paczki wycinków prasowych — wartości 3 000 zł. Wszystkie nabytki zostały opracowane, rozpisane, założono karty katalogowe. Karty dzieł zwartych zostały włączone do katalogu alfabetycznego.

¹ Dodać trzeba, iż była przerwa 3 miesięczna w zatrudnieniu nowego pracownika wydawniczego Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego.

² Sprawozdanie z działalności Instytutu Hist. Kult. Mat. Polskiej Akademii Nauk za rok 1962, Maszynopis str. 25.

³ Sprawozdanie Władz Instytutu Zachodniego 1. XI. 1961—31. XII. 1962, Poznań, 1963, str. 40—41.

Do najważniejszych prac w okresie sprawozdawczym w Bibliotece należały:

1. Wycena i inwentaryzacja Biblioteki, 2. Przepisywanie inwentarza dzieł zwartych, 3. Porządkowanie magazynu po inwentaryzacji i wydanie, 4. Zakładanie kart akcesji dla czasopism, 5. Sprawa konserwacji książek, 6. Obsługa czytelników, 7. Prace inne.

Na polecenie Polskiej Akademii Nauk w okresie 11. IX.—20. XII 62 r. została przeprowadzona całkowita wycena księgozbioru PTL: dzieł zwartych, czasopism, map, wycinków prasowych i dubletów. W wyniku tego otrzymano wartość księgozbioru PTL wyrażającą się w kwocie 1 141 749,23 — wartość dubletów 31 569 zł.

Do nowego inwentarza zostały przepisane następujące działy: bibliografia, historia, geografia, etnologia, literatura ludowa, nauki przyrodnicze, statystyka, ekonomia, ubiór, muzykologia, muzealnictwo, socjologia, kultury antyczne, archeologia, sztuka, językoznawstwo, encyklopedie, słowniki, razem 6900 tytułów, około 9000 vol.

Ze zbiorów korzystało w roku 1962 na miejscu 1400 osób (3100 vol.). Stosunkowo małe wykorzystanie czytelników podyktowane było koniecznością zamknięcia biblioteki całkowicie od 1. VII do 9. XII. 1962 r. w celu przeprowadzenia inwentaryzacji.

W bibliotece PTL pracowały w roku sprawozdawczym mgr Anna Łyszcz-Wirpsza i od 15. IX. 1962 r. p. Helena Kopeć.

W pracach biblioteki brali dorywczo udział studenci etnografii lat wyższych Uniwersytetu Wrocławskiego.

To ogromne osiągnięcie Towarzystwa jest tym większe, że wszystkie swoje tytuły wydawnicze publikuje ono samodzielnie, tylko „Dzieła wszystkie Oskara Kolberga” są realizowane przez specjalne dwie instytucje wydawnicze, którym PTL zleciło prace wydawnicze (P. W. M. w Krakowie i S. L. W. w Warszawie).

5. Archiwum Naukowe PTL.

Polskie Towarzystwo Ludoznawcze posiada bogate archiwum naukowe, (m. in. pisma związane z redakcją „Ludu” od roku 1895, a także maszynopisy prac już opublikowanych). Największą wartość posiadają:

1. Niedrukowane rękopisy prac etnograficznych, nabyte drogą kupna, darowizny, względnie złożone w depozyt,
2. Materiały z badań terenowych, prowadzonych w ramach prac PTL w latach 1932—1956 i z jego funduszy finansowane,
3. Materiały fotograficzne — filmy, blony i klisze — z badań i poszukiwań naukowych, zakupione lub wykonane w ramach prac PTL, depozyty i dary,

4. Rękopisy redakcyjne,
5. Waria — bibliografie i inne.

Najważniejszy zrab Archiwum stanowią: dary prof. dra Adama Fischera, zakupione rękopisy po prof. drze Stanisławie Poniatowskim i prof. drze A. Fischerze, depozyty i dary prof. dra Józefa Gajka i innych.

W roku 1962 zostały wykorzystane następujące pozycje archiwalne:

1. materiały rękopiśmienne Oskara Kolberga do reedycji „Dzieł Wszystkich Oskara Kolberga”; 2. materiały rękopiśmienne Władysława Skierkowskiego (część etnograficzna w opracowaniu dr L. Marii Schwengrub, część muzyczna — doc. Antonina Wozaczyńska); 3. materiały z wyprawy prof. dra Stanisława Poniatowskiego do Kraju Nadamurskiego (część antropologiczna — prof. dr Franciszek Wokroj, część etnograficzna i dziennik podróży — Barbara Heidenreich); 4. materiały rękopiśmienne Jana Świętka — „Brzozowa i okolice Zakliczyna nad Dunajcem”, których druk przewidziany jest w planie wydawniczym; 5. praca Marii Henslowej — „Rośliny dziko rosnące w kulturze ludu polskiego”, oparta w części na materiale rękopiśmiennym Archiwum PTL.

Z Archiwum korzystają stale pracownicy naukowcy, doktoranci i magistrowie Uniwersytetu Wrocławskiego i innych ośrodków uniwersyteckich, a także studenci.

W Archiwum PTL w okresie od czerwca do września 1962 r. na pracach zleconych pracował mgr Janusz Bogdanowicz, a od 20. X. 1962 r. — Jan Heidenreich.

Ilość pozycji Archiwum (rękopisów i maszynopisów) wzrosła z 1008 do 1410 pozycji. Jeżeli chodzi o zawartość działu Archiwum materiałów ilustracyjnych, aktualny ich stan w chwili obecnej wynosi 4745 pozycji. Kartoteka materiałów, fotografie, rysunki i teksty z badań terenowych, i inne, zawiera w okresie sprawozdawczym około 9000 pozycji. Dokumentacja Archiwum obejmuje księgę inwentarzową rękopisów i maszynopisów oraz klisz, błon i filmów, a także kartotekę materiałową.

W okresie od X do 31. XII. 1962 r. w Archiwum wykonano następujące prace:

- a) uporządkowano wg systematyki etnograficznej karty materiałowe z badań nad rolnictwem i hodowlą w ilości około 800 szt.,
 - b) naklejono i opisano około 250 szt. fotografii,
 - c) uporządkowano dział rękopisów i maszynopisów wg numerów inwentarzowych, z określeniem ilości stron każdej pozycji,
 - d) zinwentaryzowano ponownie materiały już opublikowane.
- E. Sprawy organizacyjne.

Sekretariat Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego w 1962 r. prowadziła Teresa Żytowiecka. Rozległość tematyki korespondencji PTL ilustruje schemat registratorów Biura:

I. Sekretariat: 1. Sprawy Naukowe, 2. Popularyzacja, 3. Zarząd Główny (2 reg.), 4. Sprawy Organizacyjne (3 reg.), 5. Komisja Rewizyjna, 6. Oddziały (5 reg.), 7. Deklaracje członkowskie (2 reg.). Sekretariat wykonuje całokształt zleceń wszystkich działów prac (naukowych i organizacyjnych) PTL. Nie ma wysiłku poza korespondencją, skierowany jest na wprowadzenie uchwał Zarządu Głównego i Głównej Komisji Rewizyjnej. Sekretariat PTL prowadzi sprawy członkowskie, które w roku sprawozdawczym zostały zaktualizowane zgodnie z zarządzeniem władz administracyjnych. Nowych deklaracji wpłynęło 477. W dziale tym jest prowadzona również specjalna księga protokołów, z posiedzeń Zarządu Głównego PTL.

II. Dział wydawniczy: 1. Rada wydawnicza i Komitety Redakcyjne, 2. Lud, t. XLVII, t. XLVIII, t. XLIX (3 reg.), 3. Prace Etnologiczne, 4. Archiwum Wydawnicze, 5. Prace i Materiały Etnograficzne (4 reg.), 6. Papier, 7. Literatura Ludowa, 8. Biblioteka Popularna, 9. Międzynarodowa Konferencja Pomoroznawcza, 10. Atlas Polskich Strojów Ludowych, 11. Plany i sprawozdania wydawnicze.

III. Biblioteka i Archiwum: PTL: 1. Korespondencja Biblioteki, 2. Korespondencja Archiwum.

IV. Sprzedaż i wymiana: 1. Sprzedaż wydawnictw PTL, 2. Wymiana wydawnictw PTL (4 reg.).

Dzieła Wszystkie Oskara Kolberga są wydzielone i prowadzone przez Redakcję DWOK w Poznaniu.

W roku sprawozdawczym do Sekretariatu PTL wpłynęło 4813 pism, wysłano 4253 odpowiedzi.

W roku 1962 przeprowadzone były następujące kontrole w księgowości PTL:

I. Przez inspektora finansowo-księgowego PAN ob. Alicję Nowicką, w kwietniu 1962 r. Kontrola obejmowała wyłącznie dokumentację finansowo-księgową wydawnictw Dzieł Wszystkich Oskara Kolberga. II. Przez kontrolera I. K. R. Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej we Wrocławiu w dniach 10. V. 1962 r. do 31. V. 1962 r. Kontrola obejmowała całokształt działalności Towarzystwa. W księgowości są zatrudnieni mgr Antoni Nienartowicz — główny księgowy, Danuta Tyszkowska — st. ekonomista, ob. Cecylia Strzelczyk — kasjerka. Dział wymiany prowadziła ob. Zofia Pawełczyk, magazyn — od września 1962 r. — ob. Jerzy Rudnicki.

Olga Gajkova

Bilans Polskiego Towarzystwa Ludoznaw-

A k t y w a

L p.	Treść	Sumy jednostk.	Sumy zbiorcze
1	Banki — Zarządu Głównego	208 396,45	
	— Oddziałów PTL	108 722,36	
	— Komitetu Kolbergowskiego	2 308 441,14	2 625 559,95
2	Kasa — Zarządu Głównego	164,15	
	— Oddziałów PTL	9 805,19	
	— Komitetu Kolbergowskiego	426,54	10 395,88
3	Koszty produkcji niewydzielonej (wydawniczej w toku produkcji)		
	— Zarządu Głównego	109 937,85	
	— Komitetu Kolbergowskiego	46 962,60	156 900,45
4	Dłużnicy — współpracownicy		
	— Zarządu Głównego	141 650,49	
	— Komitetu Kolbergowskiego	165 916,60	
	— instytucje	214,20	
	Odbiercy — Zarządu Głównego	28 659,46	
	— Komitetu Kolbergowskiego	199 277,35	
	Rozrachunki publiczno-prawne	143,64	535 861,74
5	Inne rozrachunki — Zarządu Głównego	121 582,72	
	— Komitetu Kolbergowskiego	8 841,80	130 424,52
6	Materiały w magazynie własnym w przerobie	79 046,02	
		63 787,68	147 833,70
7	Drobne i krótkotrwale przedmioty w użytkowaniu		10 139,30
8	Gotowe wydawnictwa — w magazynie własnym	2 917 067,80	
	— w obcych magazynach	215 836,50	3 132 904,40
9	Środki podstawowe — Zarządu Gł.	1 330 797,83	
	— Oddział PTL	12 000,—	
	— Komitetu Kolbergowskiego	29 203,75	1 372 003,58
	Razem aktywa		8 122 023,52

Wrocław, dnia 31. XII. 1962 r.

Gł. Księgowy:
Mgr Antoni Nienartowicz

czego na dzień 31. XII. 1962 r.

P a s y w a

L. p.	Treść	Sumy jednostk.	Sumy zbiorcze
1	Wierzyciele — współpracownicy a) Zarządu Głównego b) Komitetu Kolbergowskiego — odbiorcy — a) Zarządu Głównego b) Komitetu Kolbergowskiego — rozrachunki publiczno-prawne a) Zarządu Głównego b) Komitetu Kolbergowskiego — inne rozrachunki a) Zarządu Głównego — dochody do rozliczenia	2 672,60 398 196,— 525,— 532 733,15 5 809,27 4 185,82 9 496,34 1 300,—	 954 918,18
2	Sumy do wyjaśnienia (Kom. Kolberg.)		2 780,—
3	Fundusze w środkach podstawowych: a) Zarządu Głównego b) Komitetu Kolbergowskiego	1 342 797,83 29 205,75	1 372 003,58
4	Fundusze w środkach obrotowych a) Zarządu Głównego b) Komitetu Kolbergowskiego	3 619 410,70 2 172 911,06	5 792 321,76
	Razem pasywa		8 122 023 52

skarbnik:
Prof. dr Adam Wanke

RACHUNEK WYNIKÓW ZA ROK 1962

Dochody		Wydatki	
TREŚĆ	Suma zł	TREŚĆ	Suma zł
Dochody ze składek członkowskich	10 308,45	Koszty działalności statutowej	464 448,27
Dochody z produkcji niewydzielonej:		Koszty produkcji niewydzielonej (wydawniczej)	
a) Zarządu Głównego	420 365,25	a) Zarządu Głównego	628 113,56
b) Komitetu Kolbergowskiego	1 500 934,10	b) Komitetu Kolbergowskiego	2 678 143,04
Dotacje P. A. N.:		Koszty zadań zleconych	103 730,38
a) dla Zarządu Gł.	900 000,—	Straty nadzwyczajne	1 303,25
b) dla Komitetu Kolbergowskiego	1 000 000,—	Zwiększenie funduszy PTL	139 857,36
Dochody do rozliczenia	105 030,38		
Dochody nadzwyczajne Zarz. Gł.	63 837,63		
Dochody nadzwyczajne Red. DWOK	120,—		
Razem dochody	4 015 595,86	Razem wydatki	4 015 595,86

Wrocław, dnia 31. XII. 1962 r.

Gł. Księgowy
Mgr Antoni NienartowiczSkarbnik
Prof. dr Adam Wankę

SESJA NAUKOWA POŚWIĘCONA JÓZEFOWI LOMPIE

W dniach 29 i 30 marca 1963 r. odbyła się w Opolu sesja naukowa poświęcona pionierowi odrodzenia narodowego na Śląsku Józefowi Lompie (1797—1863).

Otwarcia sesji oraz powitania zebranych gości, przybyłych z tej okazji do opolskiego Ratusza, dokonał doc. dr Roman Lutman. W sesji wzięli udział uczestnicy ze Śląska Czerwonego i Śląska Dolnego, licznie była reprezentowana młodzież szkół średnich Opola.

Przed południem wysłuchano dwu referatów: dra T. Gospodarka, *Walka o polszczyznę i narodowość polską na Śląsku w epoce J. Lompy* oraz prof. dra B. Zakrzewskiego, *Warsztat folklorystyczny J. Lompy*. Ta ostatnia praca spotkała się z dużym uznaniem słuchaczy, wygłoszony referat stał bowiem na wysokim poziomie naukowym. Prof. dr B. Zakrzewski podkreślił m. in., iż J. Lompa jeszcze przed O. Kolbergiem w sposób cenny dla etnografa zbierał i zapisywał pieśni. Przy większości z nich (na zebranych 454) dał 184 informacje, kto daną pieśń śpiewał, nazwisko informatora oraz okoliczności w jakich ją śpiewano. 138 pieśni posiada oryginalny zapis nutowy. Jak wartościowe są rękopisy J. Lompy ocenić może każdy folklorysta, który zdaje sobie sprawę z tego, iż w pierwszej połowie XIX w., a nawet i później zbieracze stosowali niedopuszczalne poprawianie utworu: „szlifowali” wyrażenia gwarowe, zastępowali nieparlamentarne (szczególnie w przyspiewkach) obojętnymi lub je usuwali, „poprawiali” zapisy muzyczne.

Rękopisy J. Lompy znajdują się dziś w Muzeum Etnograficznych w Krakowie, Cieszyńie i u SS. Służebniczek w Dębicy k/Poznań.

O godz. 13-tej nastąpiło otwarcie wystawy w Muzeum Śląska Opolskiego pt. „Życie i twórczość J. Lompy”. Zgromadzono tu publikacje, fotokopie rękopisów, fotografie z życia wytrwałego działacza polskiego oraz zgromadzono najnowsze opracowania wydanych przez niego. Po południu mgr St. Wilczek wygłosił odczyt: „Józef Lompa jako publicysta”, po czym odbyła się dyskusja nad wszystkimi wysłuchanymi w tym dniu referatami.

W dniu 30 marca o godz. 10-tej prof. dr J. Madeja przedstawił zebranym *Działalność pedagogiczną J. Lompy*, następnie mgr J. Pośpiech referował *Bajki i podania J. Lompy*. Praca ta została potraktowana od strony etnograficznej wnikliwie, autor starał się usystematyzować wybrany z rękopisów materiał wg podziału FFC. Równie interesującą okazała się praca dra J. Kopcia, *Język J. Lompy*. Wybrane teksty poddał analizie, na podstawie której okazało się, iż Lompa starał się używać w swych ulotkach, artykułach i dziełkach poprawnej polszczyzny czasami tylko, w popularnych publikacjach (porady dla rolników) stosował dialektyzmy, aby być bardziej zrozumiałym dla niewprawnego czytelnika.

Ks. St. Mazak podał komunikat: *Lompa twórcą nowoczesnego słownictwa pszczelarskiego*, relacje referenta były ciekawe i skrupulatne.

Po dyskusji, w której wzięło udział około 10 osób, sesję zakończono późnym popołudniem 29 marca; wieczorem odbyła się wieczornica.

Henryka Romańska

STATUT

prowizoryczny CIAP* zaproponowany do wglądu i aprobaty członkom Stowarzyszenia przez Komitet Reorganizacyjny, wyznaczony w Brukseli 14 września i zgromadzony w Antwerpii 1 i 2 listopada 1962 r.

WSTĘP

Międzynarodowa Komisja do Spraw Folkloru (CIAP), jako międzynarodowa organizacja naukowa zawdzięcza swoje powstanie Międzynarodowemu Kongresowi do Spraw Folkloru, który się odbył w Pradze w 1928 r. pod protektorem Międzynarodowego Instytutu Współpracy Intelektualnej Ligi Narodowej**.

Na zaproszenie UNESCO — Międzynarodowa Komisja do Spraw Folkloru CIAP wchodziła w skład organizacji, które utworzyły się w Brukseli dnia 21 stycznia 1949 r. — Międzynarodowej Rady Filozofii i Nauk Humanistycznych (CISH).

Scisła Komisja do spraw reformy, wyłoniona na zebraniach prawomocnych CIAP w Oslo (w 1961 r.) i w Brukseli (w 1962 r.) niniejszym przedstawia zmodyfikowany statut, który miała opracować.

I. Cele i sposoby działalności

Zadania CIAP polegają na:

- 1) zapewnieniu stałej łączności między instytucjami naukowymi i badaczami w sprawach dotyczących folkloru, sztuki i obyczajów ludowych oraz etnografii regionalnej.
- 2) przyczynianiu się do wzajemnego zrozumienia narodów i do poznania człowieka w tych dziedzinach, popierając współpracę międzynarodową w najszerszym zakresie.

* Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires. Przyp. Red.

** W Kongresie tym brał udział prof. dr. Adam Fischer i był jednym z członków założycieli CIAP Przyp. Red.

Sposoby działalności CIAP są następujące:

- 1) zachęcanie do tworzenia instytucji, komisji, towarzystw, archiwów i innych organizacji narodowych i międzynarodowych,
- 2) pobudzać koordynować ankiety i badania, mające charakter międzynarodowy i porównawczy oraz czuwać nad ich publikacją,
- 3) pobudzać i koordynować rozprzestrzenianie informacji dotyczących przedsięwziętych lub publikowanych prac, jak również wszelkich innych informacji mogących służyć badaniom,
- 4) popierać spotkania międzynarodowe i kongresy, sympozjony, zjazdy ekspertów itd.,
- 5) współdziałać z innymi organizacjami zgrupowanymi w CISH i w ogóle z każdą organizacją mającą związek z pokrewnymi naukami.

II. SKŁAD

1. CIAP składa się z członków 3 kategorii:
 - a) członkowie indywidualni (ciała fizyczne),
 - b) członkowie-instytucje (ciała prawne),
 - c) członkowie wspierający i członkowie honorowi.
2. Stać się członkiem indywidualnym może każda osoba kwalifikująca się swą pracą naukową. Prośba jej o przyjęcie musi być zgłoszona przez dwóch członków do Zarządu, który przedstawia ją do dyskusji Radzie Zarządu i do aprobaty Ogólnego Zebrania.
3. Może stać się członkiem — ciałem prawnym, każda organizacja, główne czynności której poświęcone są folklorowi lub jednego z jego podziałów, pod warunkiem, że cieszy się pewnym autorytetem naukowym, jest w szerokiej mierze reprezentatywna, jest wyposażona w stałe organa zarządzające i wykonawcze i która wykonuje jedynie czynności, z których robi sprawozdanie ogółowi swych członków. Procedura przystąpienia będzie taka sama, jak w wypadku członków indywidualnych, z zastrzeżeniem, że jeden z członków wprowadzających powinien być ciałem prawnym (instytucją).
4. Członkiem wspierającym może być każda osoba lub instytucja, która, nie stawiając wymagań, odda do dyspozycji CIAP jednorazowo lub rocznie, znaczącą sumę przeznaczoną na potrzeby tej ostatniej. Propozycja będzie przedstawiona przez Zarząd Radzie Zarządu i do aprobaty Ogólnemu Zebraniu.
5. Członkiem honorowym może być mianowana każda osoba, która oddała wyjątkowe usługi CIAP. Propozycja w tej sprawie będzie zgłoszona przez Zarząd do dyskusji Radzie Zarządu i do aprobaty Zebraniu Ogólnemu.

III. Siedziba, statut prawny, środki

1. Siedziba CIAP jest wyznaczona przez Ogólne Zebranie na wniosek Rady Zarządu.
2. CIAP przybiera tego rodzaju formę prawną międzynarodowych stowarzyszeń, jaka jest określana przez prawa kraju, w którym ma swą siedzibę.
3. Środki finansowe CIAP składają się ze:
 - a) składek członkowskich członków indywidualnych i instytucji (ciał prawnych), wysokość których będzie ustalona przez Ogólne Zebranie na zalecenie Rady Zarządu,
 - b) aportów wpływających od członków wspierających,
 - c) subwencji przyznawanych przez władze krajowe i instytucje międzynarodowe,
 - d) dotacje osób trzecich.
4. Członkowie honorowi mogą być zwolnieni od opłat składek członkowskich.
5. Niewpłacanie składek w ciągu 3-ch, kolejno następujących lat, pomimo upomnień, pociąga za sobą utratę charakteru członka, za wyjątkiem wypadków pozostawionych do uznania Zarządu.

IV. Organa Stowarzyszenia

Organami CIAP są: Ogólne Zebranie, Rada Zarządu, Zarząd, Sekretariat.

V. Ogólne Zebranie

1. Ogólne Zebranie ma prawo decyzji we wszystkich sprawach, dotyczących misji i działania CIAP.
2. Ogólne Zebranie składa się z wszystkich członków CIAP.
3. Każdy obecny indywidualny członek ma prawo do jednego głosu, każda instytucja (ciało prawne) ma prawo do 2-u głosów.
4. Każdy członek, indywidualny, czy jako ciało prawne może być reprezentowany przez innego członka, który musi przedstawić formalne upoważnienie od mocodawcy. Jednakże żaden członek nie może dysponować ilością głosów większą niż 5.
5. Ogólne Zebranie zwołuje się co najmniej co 3 lata na sesję zwyczajną. Może być zwołane na sesję nadzwyczajną przez Zarząd lub na prośbę $\frac{1}{3}$ członków.
6. Porządek dzienny sesji zwyczajnych i nadzwyczajnych jest ustalony przez Zarząd. Porządek ten jest zakomunikowany członkom:

- a) co najmniej na dwa miesiące przed otrzymaniem sesji, jeżeli chodzi o sesję zwyczajną,
 - b) co najmniej miesiąc przed otwarciem sesji, jeżeli chodzi o sesję nadzwyczajną.
7. Decyzje są powzięte zwykłą większością członków obecnych lub reprezentowanych. Głos przewodniczącego przeważa (przy równym podziale głosów).

VI. Rada Zarządu i Zarząd

1. Rada Zarządu prowadzi sprawy CIAP pomiędzy dwoma posiedzeniami Ogólnego Zebrania. Jest przez nie wybierana na 3 lata. Członkowie nie mogą być wybierani więcej niż dwa razy z rzędu.
2. Rada Zarządu składa się z 15-u członków. Wybiera ona ze swego łona Prezesa, drugiego Prezesa, dwóch v-ce prezesów, jednego Sekretarza Generalnego, jednego Skarbnika i 9 członków. Nie może mieć więcej niż 2 członków jednej narodowości. Zbiera się obligatoryjnie przed każdym zgromadzeniem ogólnym. Atrybucje Rady Zarządu polegają na przedstawieniu nowych członków, proponowaniu wysokości składek i rozpatrywaniu kandydatur nowych członków.
3. Zarząd składa się z Prezesa, Sekretarza Generalnego i Skarbnika. Zarząd zbiera się co najmniej raz do roku. Zarządza on wydatkami.
4. Decyzje Zarządu i Rady Zarządu zapadają zwykłą większością obecnych członków. Głos Prezesa przeważa.
5. Zarząd sporządza każdego roku dla Rady Zarządu sprawozdanie ogólne i finansowe, sprawozdania te Rada Zarządu przedstawia Ogólnemu Zebraniu.
6. Jeżeli stanowisko Prezesa opróżnia się, drugi Prezes przejmuje funkcję Prezesa, aż do następnego Zebrania Ogólnego. Jeżeli wolnymi stają się stanowiska Generalnego Sekretarza albo Skarbnika, Prezes po naradzeniu się z Radą Zarządu wyznacza jednego z członków Rady Zarządu do spełniania funkcji Sekretarza Generalnego albo Skarbnika, aż do następnego Zebrania Ogólnego. Nieobecny Prezes jest reprezentowany przez drugiego Prezesa.

VII. Sekretariat

1. Sekretariat jest organem wykonawczym CIAP pod dyktando odpowiedzialnego Sekretarza Generalnego.
2. Sekretarz Generalny wysyła korespondencje, przygotowuje i rozdziela publikacje, dopilnowuje wykonania programu, organizuje zebrania, utrzymuje w porządku archiwum i listę członków, administruje środkami, przygotowuje i przedkłada każdego roku ogólne sprawozdanie do zatwierdzenia przez Zarząd.

VIII. Skarbnik

1. Skarbnik zajmuje się składkami, subwencjami i innymi środkami, które wpływają do CIAP'u. On dokonuje wypłat zarządzonych przez Zarząd. Przygotowuje i przedkłada każdego roku sprawozdanie finansowe do aprobaty Zarządu.

IX. Rozwiązanie Stowarzyszenia

1. Decyzja dotycząca rozwiązania Stowarzyszenia CIAP powinna być powzięta przez Ogólne Zebranie, decyzją dwóch trzecich głosów.
2. W wypadku rozwiązania, Ogólne Zebranie wyznacza trzech likwidatorów różnej narodowości.
3. Majątek CIAP winien wówczas być przekazany instytucjom naukowym podobnego rodzaju, wyznaczonym przez Ogólne Zebranie.

X. Regulamin wewnętrzny

1. Szczegóły zastosowania przepisów niniejszego statutu są określane przez regulamin wewnętrzny.
2. Regulamin wewnętrzny jest sporządzony przez Zarząd i przedłożony do aprobaty Zebraniu Ogólnemu przez Radę Zarządu.

XI. Zmiana Statutu

1. Statut nie może być zmieniony przed powzięciem decyzji Zebrania Ogólnego większością głosów ^{2/3}.

Projekt Regulaminu Wewnętrznego CIAP

I. Siedziba

Siedzibą Stowarzyszenia jest prowizorycznie Paryż, do powzięcia decyzji przez Ogólne Zebranie w myśl artykułu III Statutu.

II. Wybory Rady Zarządu

1. Zarząd sporządza listę kandydatów, załączając jeden egzemplarz przy zwoływaniu Ogólnego Zebrania. Członkowie według swego uznania zatwierdzają, zmieniają lub sporządzają inną listę.
2. Wybory członków Rady Zarządu dokonywane są w głosowaniu tajnym w trakcie Ogólnego Zebrania, pod nadzorem dwóch kontrolerów wyznaczonych przez zgromadzenie. Zarząd stawia do dyspozycji tych kontrolerów listę członków CIAP, w celu zapewnienia obliczenia głosów.

III. Wysokość składek

1. Wysokość składek minimum 3 dolary (albo ich równowartość) dla członków indywidualnych i minimum 10 dolarów (albo równowartość) dla towarzystw, muzeów i innych instytucji oraz 30 dolarów minimum dla towarzystw narodowych lub międzynarodowych.
2. Zarząd może jednak przyznać zniżkę opłat międzynarodowym instytucjom pokrewnym, które przyznają CIAP równoważny przywilej.

Informacje dotyczące działalności CIAP

Dnia 26 maja 1963 r. został rozesłany z Antwerpii list, do wszystkich członków CIAP (*Commission Internationale des Arts et Traditions Populaires*) w sprawie przygotowywanych reform statutowych. List był podpisany przez Rogera Lecotté z Paryża, Rogera Pinon z Liège, K. C. Peeterse z Antwerpii, oraz przez Roberta Wildhabera z Bazylei i zawierał prośbę o zgłaszanie nowych kandydatur do przyjęcia do CIAP.

Jednocześnie ukazał się II raport dotyczący reorganizacji Komisji, ułożony na podstawie 45 listów z odpowiedziami dyskusyjnymi członków 20 krajów. Jedenaście krajów opowiedziało się za przyjęciem projektu nowego statutu; siedem wysunęło pewne sugestie co do zmiany nazwy Komisji, co do uproszczenia procedury przyjęcia nowych członków, co do stałej siedziby Komisji i zmiany miejsca odbywania się walnych zgromadzeń. W dyskusji zwrócono również uwagę na konieczność jeszcze ściślejszej współpracy ze wszystkimi krajami europejskimi. Ta ostatnia sugestia nie przedstawiała żadnej wątpliwości, z tym jednak zastrzeżeniem, że CIAP nie jest wyłącznie instytucją europejską, ale międzynarodową. *Komisja Międzynarodowa Sztuki i Tradycji Ludowych* (CIAP) jest bowiem organizacją naukową, mającą za zadanie zapewnienie stałej łączności między badaczami folkloru rozmaitych krajów, jak i mającą przyczyniać się do wzajemnego zrozumienia się ludów, do wszechstronnego poznania członka, do jak najszerszego współdziałania naukowego.

Dla zrealizowania tych celów CIAP zachęca do tworzenia na uniwersytetach katedr folklorystyki, formowania nowych instytutów, towarzystw naukowych, muzeów, bibliotek, archiwów, na własnym krajowym terenie i w skali międzynarodowej. Organizuje zjazdy, rozsyła ankiety dla celów porównawczych, porządkuje materiały i wydaje. Zachęca również do wzajemnego informowania się o wykonywanych i wykonanych pracach, do urządzania spotkań i wysyłania specjalistów, do współdziałania z innymi organizacjami, zajmującymi się pokrewną dziedziną wiedzy.

Projekt statutu przewiduje, że członkiem CIAP zostać można indywidualnie, o ile posiada się odpowiednie kwalifikacje naukowe, jak rów-

niez może nim zostać każda instytucja zajmująca się głównie folklorem, lub jednym z jego działów, pod warunkiem, że zgłaszająca się instytucja przedstawia pewną powagę naukową, jest reprezentatywna, ustalona, ma swój zarząd, a działalność jej podawana jest wszystkim członkom w sprawozdaniach. Wobec tego, że Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, odpowiada wszystkim tym warunkom, zostało dnia 2 lipca 1963 r. zgłoszone, ponownie jako instytucja na członka CIAP. Towarzystwo bowiem było od 1928 r. tj. od powstania Komisji — jej członkiem.

Aleksander Lech Godlewski

SPRAWOZDANIE

z roboczej Konferencji Redakcji DEMOS w dniach 9—14. VI. 1963 r. w Moskwie

Po konferencji redakcji czasopisma „Demos” 17. XI. 1961 r. w Brnie², pod przewodnictwem prof. W. Steinitza, dra R. Weinholda, i dra L. Kunza, w ub. roku odbyło się zebranie w Moskwie w dniach 9—14 czerwca 1963 r. pod przewodnictwem S. P. Tolstowa i W. Steinitza.

W konferencji wzięli udział: Prof. W. Steinitz (NRD) — główny Redaktor czasopisma, a dalej redaktorzy: dr R. Weinhold (NRD), dr L. Kunz (CSRS) oraz reprezentanci Komitetów Narodowych: dr. B. Bożikow (Bułgaria), prof. Bela Gunda (Węgry), prof. M. Pop (Rumunia), dr W. Jacobeit NRD, doc. A. Pojnarowa oraz prof. J. Gajek z Polski, członkowie korespondencji ZSRR: prof. S. P. Tolstow, prof. W. M. Żirmunski, prof. W. Propp, dr W. K. Sokółowa, kandydat nauk L. N. Terentiewa, dr J. Miartan z CSRS. Oprócz wymienionych wzięli również udział z ZSRR dr Putiłow, z Węgier zaś dr M. Isztwanowicz, oraz reprezentanci republik radzieckich, Estonii, Łotwy, Białorusi, Ukrainy, Mołdawii i Gruzji. Nieobecny z powodu złego stanu zdrowia prof. Chr. Wakarelski — nadesłał życzenia pomyślnych obrad.

Obrady otworzył 10. VI. o godz. 12 — prof S. P. Tolstow. Referat wprowadzający wygłosił prof. W. Steinitz. Całokształt obrad i dyskusji toczył się wokół trzech spraw: 1) usprawnienia i pogłębienia prac redaktorskich „Demosu”, 2) przygotowania Redakcji do VII Międzynarodowego Kongresu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Moskwie, 3) na marginesie zaś prac „Demosu” i Kongresu — poruszono i omówiono szereg zagadnień związanych z środkowo-wschodnio-europejskim atlasem etnograficznym.

Odbiciem tych zainteresowań był program Konferencji:

² R. Weinhold, Demos, Gesamtredaktion Konferenz in Brno (17. XI. 1961), DEMOS, z. 1, rok 1962, s. 119—121.

1. Sprawozdanie redaktora, dra R. Weinholda z pracy redaktorskiej za okres 1962—1963 r.
2. referat J. P. Tolstowa o zadaniach „Demosu” wobec VII-go Międzynarodowego Kongresu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Moskwie (1964 r.),
3. sprawozdania Komitetów Narodowych z udziału w pracach Redakcji „Demosu”,
4. omówienie prac radzieckich nad etnografią Europy,
5. referat S. A. Tokarewa i M. G. Rabinowicza „Stan i perspektywy prac nad historyczno-etnograficznym atlasem środkowej i wschodniej Europy”,
6. narada robocza w sprawach Atlasu w Leningradzie (S. A. Tokarew, J. Gajek, J. Miartan, L. Kunz, B. Gunda, M. Pop).

Sprawozdania z prac Redakcji „Demosu” — E. Weinholda, oraz przedstawicieli Komitetów Narodowych B. Bożikowa, B. Gundy, W. Jacobeit, A. Pojnarowej, J. Gajka, M. Popa, M. N. Terentiewej, i L. Kunza stworzyły podstawę do szerokiej, rzeczowej dyskusji. Szczególnie wyczerpująco przedstawiały się sprawozdania i informacje gospodarzy, zwłaszcza L. N. Terentiewej C. I. Bruka, K. W. Cziśtowa, W. K. Sokółowej, W. P. Aleksiejewa; m. inn. należałoby życzyć aby w polskiej etnografii w podobny sposób pogłębiły się studia nad folklorystyką, tak w sensie badań nad genezą literatury ludowej, jak też nad współczesnymi przejawami i przemianami w tej literaturze. Te ostatnie zagadnienia przedstawił interesująco Cziśtowa, a pogłębił — M. Pop (Rumunia).

Sprawozdanie dra Weinholda ujawniło wielkość wysiłku Redakcji „Demosu” i udziału Komitetów Narodowych. Najlepiej zestawia to poniższa tabelka:

Rodzaje nadesłanych materiałów	Albania	Bulgaria	CSRR	NRD	Polska	Rumunia	ZSRR	Węgry	Razem
Sprawozdanie ogólne kroniki, komunikaty	—	3	29	9	8	6	6	5	66
Recenzje i sprawozdania z książek	—	45	101	43	27	90	74	37	417
Recenzje i sprawozdania z artykułów	7	92	211	22	63	147	—	146	688
R a z e m :	7	140	341	74	98	243	80	188	1171

W związku ze sprawozdawczym charakterem „Demosu” daje się odczuwać brak jednolitego klucza dla porządkowania materiałów bibliograficzno-sprawozdawczych. Jest to zresztą stały brak bibliografii etnograficznych (jak godzić sprzeczności i trudności między układem przestrzennym, a rzeczowym i jak określać granice dla nauk pomocniczych i posiłkujących etnografię). Potrzeby te wyraziły się w referacie dra L. Kunza, *K'systematice obsahového tridení etnografických a folklorních prací*.

Dyskusja nad referatami i sprawozdaniami wskazała na konieczność wyrównania poziomu sprawozdań i recenzji. Poruszono również problem „wyważenia” proporcji między długimi sprawozdaniami z artykułów w stosunku do recenzji dzieł zwartych.

Wspomniany referat L. Kunza i dyskusja nad nim dotknęła również zagadnienia profilu czasopisma. Większość biorących udział w dyskusji podkreśliła konieczność dalszego pogłębienia jakości i formy informacji, z zachowaniem właśnie profilu informacyjno-naukowego. Dyskusja na temat systematyki materiałów nie została zakończona, postanowiono wrócić jeszcze do tego zagadnienia. Podkreślano jednak, że w zasadzie należy granice informacji raczej zacieśniać do problematyki ściśle etnograficznej, folklorystycznej i antropologicznej.

Obrady ściśle związane ze sprawami „Demosu” wskazały na potrzebę zwiększenia aktywności Komitetów Narodowych w mobilizowaniu autorów, jak też — zwiększenia listy prenumeratorów. Powzięto też rezolucję następującej treści:

1. „Demos” jest organem sprawozdawczym dla etnograficznych i folklorystycznych badań w socjalistycznych państwach Europy.

2. Do karty tytułowej instytucji biorących udział w pracach „Demosu” wprowadza się Niemiecką Rep. Demokratyczną (D. D. R.).

3. Kierownictwu Redakcji zleca się, by opracowała projekt nowej systematyki i przedłożyła go do 31. III. 1964 r. Międzynarodowemu Komitetowi redakcyjnemu, aby na ogólnym posiedzeniu podczas Kongresu w Moskwie można projekt przedyskutować i uchwalić.

4. Prace o znaczeniu przygotowawczym dla Kongresu w Moskwie — mogą zostać przekazane również przed wydrukowaniem ich za pośrednictwem komitetów narodowych — zarządowi redakcji „Demosu” celem zreferowania w „Demosie” 1/1964 (termin ustalenia 31. I. 64 r.).

5. Na podstawie uchwały redakcji ogólnej z dnia 10. VI. 1963 r. zleca się wydawcy i zarządowi redakcji nawiązanie kontaktu z kolegami jugosłowiańskimi i przygotowaniami rozmów o udziale w pracach „Demosu” jugosłowiańskich instytucji specjalistycznych.

6. Z uwagi na postęp w technice informacyjnej uprasza się Komitety Narodowe o konsultowanie się z organami sprawozdawczymi nauk przyrodniczych ich krajów.

7. Zleca się zarządowi redakcji by na podstawie kilku przykładów zilustrował styl wymaganej informacji.

8. Wzywa się narodowe Komitety Redakcyjne — o ile nie uczyniły tego dotąd — do bezwzględnego nawiązania kontaktu z odpowiednimi urzędami pocztowymi ich krajów o wprowadzenie „Demosu” do subskrypcji czasopism.

S. P. Tołstow — przewodniczący zebrania — a równocześnie przewodniczący Komitetu Organizacyjnego VII Międzynarodowego Kongresu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w Moskwie, — wyczerpująco przedstawił zadania „Demosu” właśnie w związku z tym Kongresem. „Demos” winien być organem dobrze informującym o sprawach Kongresu. Równocześnie przypomniano, że Komitety Narodowe winny położyć duży nacisk na przygotowanie materiałów do I Zeszytu „Demosu” na rok 1964, w którym na plan pierwszy należy wysunąć problematykę etnograficznych badań nad współczesnością, jak też problematykę metodologiczną (ref. Czistowa).

Obrady w dniu 12 czerwca 1963 r. poświęcono zagadnieniom historyczno-etnograficznego atlasu środkowej i wschodniej Europy. Prace i tendencje zespołu radzieckiego przedstawili S. A. Tokarew i M. G. Rabinowicz (*„Predvaritelnyj Prospekt istoriko-etnograficzeskogo atlasa „Narody Centralnoj i Wostocznoj Eoropy”*). W prospekcie omówiono: 1) zadania atlasu, 2) chronologiczne ramy atlasu, 3) geograficzne granice atlasu, 4) formę atlasu, 5) zawartość treściową, 6) organizację prac nad atlasem.

Oprócz tego wymienieni autorzy przedstawili projekt Kwestionariusza, obejmującego zagadnienia narzędzi rolniczych w środkowej i wschodniej Europie w XIX i XX w. Zreferowano również problem budownictwa w formie kwestionariusza.

W dyskusji nad tym zagadnieniem głos zabierali dr Jacobeit, prof. Pop, dr Kunz, prof. Miartan, prof. Gajek. Dalszy ciąg dyskusji w formie swobodnej wymiany zdań prowadzono w Leningradzie w dniu 16. VII. 1963 r. W związku z przebiegiem dyskusji nad słowiańskim wzgl. środkowo-wschodnio-europejskim atlasem etnograficznym, należy przypomnieć, że koncepcja ta została wysunięta już na IV Kongresie Słowistów w Moskwie w 1958 r. przez J. Gajka — w związku z jego referatem na temat regionalizacji Polski w świetle prac nad Polskim Atlasem Etnograficznym. Był to zresztą jedyny na tym Kongresie referat etnograficzny. Wniosek w sprawie kartografii etnograficznej uzyskał wtedy poparcie i znalazł się w uchwałach V Kongresu Słowistycznego w Sofii.

Po dyskusji nad przedstawionymi przez gospodarzy projektami powzięto następujące wytyczne:

1. Należy przedyskutować całokształt spraw poruszonych w czasie V Kongresu Słowistów w Sofii (1963 r.). Dyskusja taka odbyła się na Kongresie etnologicznym w Budapeszcie (X 1963 r.).

2. Przedstawiony i omówiony zakres i cel Atlasu Etnograficznego uznaje się za podstawę dalszych dyskusji.

3. Byłoby pożądanym i celowym przed Kongresem w Moskwie — rozstrzygnąć wszystkie wątpliwości metodyczne i organizacyjne i wystąpić z gotowym planem. Byłoby pożyteczne odbyć w półroczu 1964 r. robocze Konferencje w Polsce, gdzie prace atlasowe znacznie postąpiły naprzód. Dyskusja nad „Polskim Atlasem Etnograficznym” mogłaby stanowić punkt wyjścia dla ustalenia metod i programu prac nad atlasem środkowo-wschodniej Europy².

Konferencja zakończyła się zwiedzeniem Leningradu, wizytą w Instytucie Etnografii AN — ZSRR, zwiedzeniem Muzeum Etnografii Narodów ZSRR i wycieczką w okolice Leningradu.

Józef Gajek

SPRAWOZDANIE

zarządu redakcji DEMOS z działalności za okres od konferencji w Brnie*.

Na konferencji redakcji w Brnie zostały przedłożone: rocznik „Demosu” 1960, zeszyt 1/2; rocznik 1961, zeszyt 1, zeszyt 2 w korekcie. W roku 1962 wydano zeszyt 1/62; w 1963 r. (styczeń) 2/62. Uczestnikom konferencji przedkłada się zeszyt 1/63. Zgodnie z podjętymi uchwałami poczynawszy od zeszytu 1/62 wysyła się komitetom narodowym kopie manuskryptów do korekty i jednoczesnego zatwierdzenia do druku. System ten zdał egzamin i należałoby zachować go nadal. Zwraca się jednak ponownie uwagę na to, że odpowiedzialni redaktorzy komitetów narodowych powinni przeprowadzić korektę w ciągu maksymalnie 5-u dn.³ i (po otrzymaniu kopii) po czym materiały bezzwłocznie zwrócić.

Zbyt czasopisma uległ w ubiegłym roku znacznej poprawie. Zostały dotąd sprzedane: zeszyt 1/62 w 90% (30% globalnego nakładu rozprowadza się wg danych Akademieverlag, wśród stałych odbiorców), dowodzi to, że DEMOS awansował do szeregu czasopism etnograficznych i folklorystycznych o międzynarodowym znaczeniu. Niemniej nie należy mieć złudzeń co do tego, że zwiększenie grona odbiorców może spowodować podniesienie nakładu (większa ilość subskrybentów w krajach socjalistycznych istnieje tylko w NRD i ZSRR). Przy ostrożnej ocenie istnieje realna możliwość (w drodze subskrypcji za pośrednictwem poczty) poszerzenia grona subskrybentów.

² Patrz T. D. Filimonowa. Razszyrenije zasiedanijsie objedynnenom redakcii meždunarodnogo žurnala „Demos”. Sow. Etnografija 1963 r. Nr 6 str. 142 i n.

* Bericht der geschäftsführenden Redaktion des DEMOS über die Tätigkeit seit der Redaktionskonferenz in Brno (w maszynopisie) w opracowaniu dr. R. Weinhold.

Po 5-cio letniej pracy (uwzględniając okres przygotowawczy od 1958 r.) i na podstawie dotąd wydanych lub przygotowanych 7 zeszytów, obejmujących 3,5 roczników, wydaje się celowym przeprowadzenie analizy statystycznej, uwzględniającej także treść dostarczonych materiałów.

Przez redakcje narodowe zostały doręczone i przez nas opublikowane (łącznie z zeszytem 1/63):

1171 referatów i sprawozdań (w tym 1105 referatów i 66 sprawozdań).

Udział poszczególnych krajów kształtuje się następująco:

<i>Albania</i>	7 referatów — sprawozdania, kroniki, komunikaty
<i>Bułgaria</i>	137 „ 3 „
<i>NRD</i>	65 „ 9 „
<i>Czechosłowacja</i>	213 „ 29 „
<i>Polska</i>	90 „ 8 „
<i>Rumunia</i>	237 „ 6 „
<i>Węgry</i>	183 „ 5 „
<i>ZSRR</i>	74 „ 6 „

Podział ogólnego materiału (bez części sprawozdawczej) na grupy tematyczne umożliwił nam wgląd w ilościową objętość poszczególnych tematów i tym samym w ogólne akcentowanie etnograficznej i folklorystycznej pracy w krajach członkowskich.

W zakresie etnografii — czołowe miejsca zajmują studia nad ubiorem i tekstyliami (114), po nich następują badania nad pracą i gospodarką (86) oraz domami, osiedlami (67). Licznie reprezentowana jest nadto ceramika (54).

Względnie liczne są grupy większe (B 1), obejmujące studia terytorialne wzgl. etniczne monografie (45). Pocięszajaco wysoka jest także liczba studiów poświęconych robotnikom przemysłowym (44), do których większa część B 6 (pozostałe grupy) przynajmniej ubocznie mogłaby zostać zaliczona. Głównym tematem jest kultura górników. Niestety w dalszym ciągu jeszcze niska jest liczba studiów nad badaniami socjalistycznej wsi (8).

Z zadowoleniem przyjąć należy także stosunkowo obfitą bibliografię (49), prac z zakresu teorii i metodologii (24) i historii nauki (17). Grupa C 6—8, których przedmiotem są przede wszystkim tematy z zakresu nadbudowy, wykazują szczytowe zainteresowania w rozprawach nad wiarą ludową (41).

W folklorystyce najliczebniejszą grupę stanowią studia nad pieśnią ludową (127). Po nich następują bajki i podania (73); pozostała twórczość ludowa (57), ogólne rozprawy (55). Także muzyka ludowa (łącznie z instrumentami) (38) i taniec ludowy (48) są opracowywane.

Ten jednak dosyć samowolny wybór, podejmowany przez poszczególne redakcje przy doręczaniu materiałów, nie pozwala zapewne wyciągać z przedłożonego sprawozdania wniosków o głównych zainteresowaniach

etnografów i folklorystów w poszczególnych krajach. Niemniej jednak można odczytać, w czym tkwi tematyczny punkt ciężkości.

W związku z tym niechaj wolno będzie przedłożyć propozycję wzgl. prośbę o przygotowywanie materiałów szczególnie do następujących grup:

B 3 (socjalistyczna wieś), B 5 (robotnik przemysłowy),

A 3a (teoria i metodologia (A 1) bibliografie), (Uaktywnienie informacyjnej treści w kierunku współczesności i jej potrzeb).

Jeżeli się analizuje udział poszczególnych krajów w dostarczaniu materiałów do grup tematycznych (patrz tabela), ujawniają się jednak słabe strony.

Czechosłowacja: dobry udział, także dobry podział tematyczny. Wyśmienity np. w odniesieniu do robotnika przemysłowego (nieomal 50% ogólnego udziału),

podobnie Węgry — względny i absolutnie największy udział w badaniach socjologicznych i ideologicznych,

także Rumunia ogólnie biorąc dobrze dostarcza materiał do poszczególnych grup. Tu — w odniesieniu do organizacji pracy etnograficznej i folklorystycznej przewagę mają grupy C 9 i C 10.

Słaby jest dotąd udział NRD (częściowo obiektywnie uwarunkowany późniejszym włączeniem się do pracy). Udział ten obecnie stopniowo ulega poprawie.

Szczególnie na sowieckim materiale i jego wielkim zróżnicowaniu w udziale poszczególnych grup tematycznych (nieomal 60% folklorystyki) można, patrząc z specyficznego punktu widzenia, częściowo poznać także przyczyny tej nierówności (patrz tabela), zreferowano 74 książki lecz żadnych artykułów.

W ogólnym przekroju średnia wynosi około 60% omówień artykułów i 40% książek. Odwrotna sytuacja istnieje tylko w udziale NRD i ZSRR. Albania ma za mały udział, by ją w ogóle uwzględnić — nowa przesyłka została zapowiedziana telegraficznie.

W tym właśnie ujawnia się częściowo powód pewnego niedomagania: często bowiem zwłaszcza prace na temat socjalistycznej wsi, robotnika przemysłowego, teoretycznych i metodologicznych rozważań, rozproszone są po różnych czasopismach (właśnie z powodu tego, że nie uczyniliśmy w tych tematach większych postępów). Należy więc omawiane artykuły referować, by można było udzielić zgodnej z prawdą informacji.

Do powiększenia objętości działu informacyjnego winny się przyczynić także niektóre środki proponowane w piśmie ogólnym z dnia 9. II. 63 r. Dotyczą one technicznych uproszczeń i ujednoliczeń (sposób cytowania tytułów i podpisywania) jak również ujednolicenia pracy redakcji narodowych; jeden raz w ciągu roku (zeszyt 2, każdorazowo w części sprawozdawczej), sprawozdania z prowadzonych ważniejszych prac naukowych i badań terenowych wszystkich etnograficznych i folklorystycznych insty-

tucji danego kraju (każdorazowo tytuł wzgl. obszar — ewentualnie w formie haseł — podstawowe informacje o najistotniejszym).

Tu tkwiłaby możliwość koordynacji prac naukowo-badawczych i podstawa ewentualnej współpracy (z upływem czasu także źródło dla historiografii etnografii i folklorystyki).

Na równi korzystny byłby spis (w zeszycie 262 rozpoczęty), ukończonych w poszczególnych krajach prac doktorskich i habilitacyjnych.

Postępowanie takie odpowiadałoby recenzjom „Sowieckiej Etnografii” (tu daje się w ogóle cenne wskazówki — niestety brak jeszcze dalszych recenzji w czasopismach fachowych krajów socjalistycznych. Byłoby bardzo potrzebne!).

Sposoby poprawy w strukturze DEMOSU i ich ewentualną realizację zreferuje dr Kunz.

Zarząd redakcji widzi najważniejsze zadania na lata 1963 i 1964:

1. w terminowej i dokładnej techniczno-organizacyjnej pracy (manuskrypt 2/63 jest kompletny, kopie do korekty i zatwierdzenia do druku zostaną do dnia 28. VI. 1963 r. doręczone redakcjom narodowym, że manuskrypt do dnia 1. VIII. 1963 r. może zostać przekazany wydawcy). W ten sposób nakład wyjdzie z końcem 1963 r. (jeżeli podpisane do druku korekty nadejdą do Drezna do 25. VII.),

2. w aktywnym udziale w pracach przygotowawczych do Międzynarodowego Kongresu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych w 1964 r. w Moskwie. O szczegółach i roli, którą odgrywa DEMOS w przygotowaniu tego nadzwyczaj ważnego kongresu poinformuje wnikliwie prof. Tołstow.

przetłumaczył K. W.

ZAGADNIENIA ETNICZNE I ETNOGRAFICZNE NA V MIĘDZYNARODOWYM KONGRESIE SLAWISTÓW W SOFII 17—23. IX. 1963 r.

Międzynarodowe Kongresy Sławistów są ważnymi wydarzeniami naukowymi, a posiadają swoją ponad trzydziestoletnią tradycję*. Kongres w Sofii był powiązany z narodowymi uroczystościami bułgarskimi ku czci Cyryla i Metodego. Jeśli idzie o ilość uczestników i wygłoszonych referatów (ponad 500), a także o wachlarz tematyczny — był kongresem liczniejszym i bardziej bogatym od poprzednich, choć w porównaniu z kongresem w Moskwie — w referatach przeważała mikrografia.

* 1929 — Praga, 1934 — Warszawa, 1939 — wskutek wybuchu wojny nie odbył się w Belgradzie; 1958 — Moskwa, 1963 — Sofia.

Zdawać by się mogło, że właśnie na kongresach slawistycznych rola etnografii winna być określona i ważna. Tradycyjnie jednak kongresy slawistyczne mają charakter językoznawczy, historyczno-literacki, a dopiero na marginesie tych nauk dochodzi czasem do głosu historia, antropologia, archeologia i etnografia. Przeważnie też tak poszerzona slawistyka skupia główną uwagę na problemach etnogenetycznych. Etnografia dochodzi do głosu w zakresie badań nad ludową twórczością literacką narodów słowiańskich, w komisjach i sekcjach folklorystycznych. Oczywiście — problematyka etniczna tkwi w referatach językoznawczych i innych, nie mniej etnografia ma tu charakter marginesowy. Przyczyna tkwi — być może, w braku zainteresowań etnografów studiami porównawczymi, które tak świetnie zainicjował K. Moszyński. Przerost badań terenowych typu regionalnego, ciekawy i ważny dla wzrostu zasobów źródłowych, nie stanowi jednak szerokiej podstawy dla slawistyki porównawczej.

Nieobojętna dla etnografii problematyka na kongresie w Sofii dotyczyła wzajemnych związków pomiędzy językami słowiańskimi i niesłowiańskimi, co szczególnie wyraźnie wystąpiło w związku z problemami południowo-słowiańskimi, gdy chodziło o zależności romańsko-greckie i madiarsko-słowiańskie w języku i w folklorze. Równie ciekawie rysowały się tematy bałtycko-słowiańskie². Zwłaszcza zagadnienia leksykalne raz po raz wchodziły w dziedzinę kultury i dotyczyły najistotniejszych zagadnień etnograficznych (np. zagadnienie łaźni).

Na V-ym Międzynarodowym Kongresie, niewiele się w tym zakresie zmieniło; językoznawcy zwłaszcza dialektologowie wnieśli wiele nowego materiału interesującego etnografów. Na szczególną uwagę zasługiwały referaty M. Karasia o elementach słowackich w gwarach polskich; Z. Zagórskiego na temat związków językowych między Wielkopolską, Krajną i Kaszubami; B. Moronia o języku przesiedleńców ukraińskich w woj. gdańskim i olsztyńskim; H. Popowskiej-Taborskiej o dawnym pograniczu polsko-dolnołużyckim; T. Zdancewicza o litewskich i ruskich zasięgach słownikowych w Białostockiem. Nie sposób zresztą wyczerpać wszystkich referatów językoznawczych, ważnych dla etnografów interesujących się Słowiańszczyzną. Referaty St. Stojkovej o gwarach bułgarskich, H. Klagstada, E. H. Wortha, J. Vukowicia, R. Lötzschera i innych wносиły nowe oświecenia dotyczące problemu styków językowych, zwł. leksykalnych na obszarze Słowiańszczyzny. I. Kniezsa i E. Petrovici oświecili stosunki słowiańsko-węgierskie w zakresie toponomastyki i przebiegu izoglos słowiańskich na terenie Rumunii. Skądinąd zaś wiemy, że tego rodzaju powiązaniom językowym odpowiadają zasięgi różnych zjawisk kulturowych.

² Porównaj: B. Havranek, S. Wollmann, V. Mezinarodni sjezd Slavistu Věstník Československi Ak. Ved. rocz. 72. 1963. Nr 5. str. 646—651.

Pod tym względem interesujący był referat U. Weinreicha, *Geographic paradoxes in the history of Slavo-Jiddish relations*.

Ze szczególną uwagą wysłuchano referatu P. Kiralego *Metodologicke problemy pripravovaneho jazykoveho atlasu slovenskych nareci v Madarsku*. Referat ten, podobnie jak F. N. Filiny (ZSRR) oraz H. Horodyskiej *Metody kartografii lingwistycznej* posiadały dużą wagę dla dyskusji nad metodą kartograficzną w etnografii. Szkoda, że uchwały powzięte jeszcze na IV Kongresie Slawistów w Moskwie, wskazujące na potrzebę powiązania skartowań leksykalnych z kartogramami faktów kulturowych — nie znalazły na tym kongresie swojego wyrazu. Stary ten postulat P. Geigera i F. Mielkego, wciąż jeszcze jest paliatywem. Skartowania etnograficzne nie dość uwzględniają związki między nazwą, a typem wytworu — sędzę, że jeszcze jest czas na pogłębienie atlasów językowych i etnograficznych przez powiązanie wspólnej problematyki.

Wyraźnie etnograficzny charakter miały referaty folklorystyczne — M. Jakóbca *U źródeł ludowości literatur słowiańskich pierwszej połowy XIX w.* i J. Krzyżanowskiego *Systematyka bajki polskiej*, M. Brauna *Zur serbokroatischen Volksballade*, W. K. Sokołowej *O niektórych cechach rozwoju historyczno-piosenkarskiego folkloru*, C. Stiefina *O dawnych historycznych pieśniach ruskich*, Cz. Hernasa *O staropolskiej pieśni ludowej*, H. Kapełus — *Charakterystyka bajki polskiej* i B. Zakrzewskiego *Śląska pieśń ludowa w zbiorach z okresu romantyzmu*. Tematykę folkloru wschodniego i południowo-słowiańskiego poruszali w referatach: K. W. Czystow, N. I. Krawcowa, W. E. Gusiewa, N. W. Lintyr, Cw. Romanska, M. Pop, Chr. Wakarelski, Tvr. Czubelić, M. Bosković-Stulli, R. Lalić, S. Haltsonnen, A. Schmaus, R. Petrović, V. Smolej, R. Anhełowa, E. W. Harkins i inni. W sumie ogłoszono 41 referatów folklorystycznych³.

W serii referatów etnogenetycznych na szczególną uwagę zasługiwały referaty T. Lehr-Splawińskiego, P. N. Tretiakowa, S. Bondarczuka, W. Martynowa, Kr. Mijatiewa, J. W. Bromsteina, B. Grafeanuera, J. Poulika, a zwłaszcza I. Vahrosa (Finlandia), *K istorii bani w swete se naimenowanyj w slowianskych jazykach*. P. H. Łozińskiego *Evidence historique pour l'origine Pali du nom de la cité de Kiev*. Potoczyskie brzmiał referat J. F. Belzy na temat kultury muzycznej narodów zachodnio-słowiańskich.

Nawiązano również do uchwał IV Kongresu w Moskwie i sugestii wysuniętych w czerwcu 1963 r. na posiedzeniu Komitetu Redakcyjnego „Demos” — a mianowicie odbyło się zebranie grupy roboczej, zainteresowanej sprawą Etnograficznego Atlasu narodów Europy środkowej i wschodniej⁴.

³ ZSRR—8, Polska—4, CSRS—2, NRF—4, NRD—1, Dania—1, Jugosławia—13, Rumunia—1, Bułgaria—4, Finlandia—1, Belgia—1, USA—1.

⁴ Dyskusja na tematy kartografii etnograficznej i wnioski w sprawie Etnograficznego Atlasu Słowiańskiego były ściśle związane z referatem J. Gajka *Znaczenie kartografii etnograficznej dla slawistyki w świetle prac nad Polskim Atlasem Etno-*

W zebraniu wzięli udział: W. K. Sokołowa, L. W. Markowa (ZSRR), W. Gasparikowa i H. Hinkowa (CSRS), T. W. Czubelycz, D. Bariakterewicz, (Jugosławia), W. Steinitz (NRD), M. Pop (Rumunia), Chr. Gandew, W. Bożikow, Chr. Wakarelski, W. Marinow i inni. Człowiek przedstawił dorobek uczonych radzieckich, którzy opracowali wstępny plan takiego atlasu, określili ramy chronologiczne i geograficzne, a także tematykę i program pracy. Podkreślił on potrzebę nadania zespołowi trwalszych ram organizacyjnych. W dalszej dyskusji rozpatrywano możliwości zwołania spotkania w Budapeszcie i Warszawie, przed Międzynarodowym Kongresem Nauk Antr. i Etnol. w Moskwie w 1964 r. Podkreślono również konieczność jasniejszego sformułowania strony metodycznej i metodologicznej historyczno-etnograficznego atlasu (J. Gajek). Do tych wypowiedzi przyłączył się prof. Steinitz podkreślając, że w atlasie na czoło zagadnień musi wysunąć się etnografia ujęta w kartogramy, teksty zaś winny być tylko koniecznym dopełnieniem dokumentacji. Dyskutanci określali kolejno możliwości współpracy. Szczególnie mocno akcentowano sprawę takiego doboru tematów, aby atlas ukazywał nie tylko zrównania kulturowe Europy środkowej i wschodniej, lecz również podkreślał charakterystyczne rysy poszczególnych kultur narodowych. (Chr. Wakarelski). Zwrócono uwagę na konieczność przedyskutowania charakteru i zakresu zasobów źródłowych, aby fakty omawiane były porównywalne — z drugiej zaś strony — by nie włączać indywidualnych faktów kulturowych z różnych stron Europy w gotowe systemy typologiczne, oparte niejednokrotnie na formalnej analizie materiału. Atlas w przekonaniu referentów winien być nie tylko przestrzennym uporządkowaniem inwentarza kulturowego, lecz i kontrolą dotychczasowej typologii. Mimo drobnych różnic w poglądach wszyscy uznali, że atlas jest pilną koniecznością naukową i że referaty Tokarewa i Rabinowicza wygłoszone w Moskwie winny być podstawą dalszej dyskusji. Postanowiono, że trwalszy komitet atlasowy⁵ do czasu kongresu powinien nadesłać materiały na podstawie których możnaby zorientować się które fakty kulturowe należy uznać za najważniejsze dla poszczególnych narodów Europy środkowej i wschodniej.

W sumie należy uznać, że V Kongres Słowistyczny w Sofii posiadał pewną wagę i dla etnografii, a referaty językoznawcze, folklorystyczne, etnogenetyczne i etnograficzne wniosły nowe punkty widzenia i posunęły nieco naprzód sprawę atlasu⁶.

graficznym. Z polskich studiów Słowistycznych. PAN Komitet Słowianoznawstwa W-wa 1958. str. 217—252.

⁵ Prof. Prof.: Tokarew, Rabinowicz, Gajek, Filowa, Bratanić, Bożikow, Peesch, Pop, Gunda, Gandew — przewodniczył zebraniu grupy roboczej.

⁶ Polskie Towarzystwo Ludoznawcze zaakcentowało swój udział w V. M. Kongresie Słowistów przez wydanie 44 tomu LUDU, poświęconego Kongresowi Sofijskiemu, którego tematyka dotyczyła problemów Słowianoznawczych zachodniej. Tom ten wzbudził żywe zainteresowanie i był pilnie poszukiwany.

Na koniec dodać należy, że raz po raz spotykane w czasie wycieczek kongresowych akcenty kultury bliskiego i środkowego orientu oraz silne wciąż jeszcze technienie klasycznego antyku w kulturze bułgarskiej, a także gościnność i serdeczność gospodarzy — pozostawiły niezatarte wspomnienia.

Józef Gajek

WYCIĄG Z PROTOKOŁU Z XXXVIII WALNEGO ZGROMADZENIA POLSKIEGO TOWARZYSTWA LUDOZNAWCZEGO z dnia 8. XI. 1963 r. w ratuszowej sali w O p o l u *

W XXXVIII Walnym Zgromadzeniu wzięło udział 97 osób. Nieobecność usprawiedliwili, przysyłając równocześnie życzenia pomyślnych obrad: Prof. Prof. Jan Czekanowski, Aleksander Godlewski, Włodzimierz Antoniewicz, Kazimierz Dobrowolski i dr Bolesław Garyga.

Walne Zgromadzenie otworzyła prof. dr Maria Prüfferowa — Viceprezes PTL. Przewodnicząca powitała przedstawicieli partii i stronnictw politycznych, władz terenowych, wojewódzkich i miejskich, Polskiej Akademii Nauk, gości zagranicznych oraz wszystkich zebranych członków Towarzystwa oraz podziękowała gospodarzom Miasta i Województwa Opolskiego za umożliwienie odbycia Walnego Zgromadzenia i Sesji Naukowej w Opolu na prastarych Ziemiach Piastowskich.

Bezpośrednio po otwarciu XXXVIII Walnego Zgromadzenia odbyło się uroczyste przekazanie pamiątkowych dyplomów członkostwa honorowego, profesorowi Janowi Czekanowskiemu, Wiesławie Cichowicz i Juliuszowi Zborowskiemu. Zebrani uczcili pamięć Janusza Świeżego chwilą milczenia.

Referat inauguracyjny pt. *Rzut oka na zagadnienie pochodzenia Słowian* wygłosił prof. dr Tadeusz Lehr-Spława i Ń s k i.

W dyskusji nad referatem zabierali głos: prof. dr Stanisław Bąk, prof. dr Kazimiera Zawistowicz-Adamska, prof. dr Maria Prüfferowa, prof. dr Józef Gajek, dr Tadeusz Wróblewski, oraz literat Rafał Urban.

Prof. dr Bąk poruszył problem rubieży etnograficznej i zapytał prelegenta o jego stanowisko co do Neurów Herodota, na co prelegent *ad vocem* odpowiedział, że lud ten nie został jeszcze zidentyfikowany. Prof. dr Zawistowicz-Adamska zwróciła uwagę na trudności, jakie się piętrzą przed badaczem, co do ustalenia chronologii na podstawie nazewnictwa i zasię-

* Walne Zgromadzenie w Opolu miało się odbyć 27 września, lecz ze względu na epidemię ospy termin ten po uzgodnieniu z władzami sanitarnymi został przesunięty na 8. IX. 1963 r. Ponieważ w zaproszeniach na Zjazd zobowiązano wszystkich, chcących w nim uczestniczyć, do podania się szczepieniu ochronnemu przeciw ospie.

gów, gdyż nie wszystkie wytwory jednakowo się przenoszą, niektóre odrywają się od zespołów. Prof. dr Prüfferowa podkreśliła potrzebę ściślejszej współpracy etnografów z językoznawcami. Prof. dr J. Gajek nawiązał do prac kartograficznych P. A. E. i podkreślił, że zawsze fakty kulturowe łączy się z nazewnictwem. Zaznaczył też, że zapis zwyczaju, czy opis narzędzia bez związku z nazewnictwem bez lokalizacji i chronologizacji jest mało wartościowy. Dr T. Wróblewski wskazał na zmienność tzw. rubieży etnograficznych.

Prof. dr Lehr-Splawiński wyraził zadowolenie z powodu tak ożywionej dyskusji; stwierdził, że badania etnograficzne muszą być prowadzone kompleksowo w oparciu o szereg korelujących z sobą dyscyplin naukowych. Pan Rafał Urban wyraził radość, że na Zjazdach Pol. Tow. Lud. poznał wielu największych luminarzy nauki polskiej. Podał też, że zwyczaj palenia ognisk na miedzach na wiosnę uważa za tradycyjne wspomnienie dawnej gospodarki żarowej. Twierdził również, że zachowane wśród tradycyjnych potraw wigilijnych tzw. *simiotka* i kluski z makiem miały stanowić narkotyki nastrajające lepiej do wieszczych snów, których spodziewano się w okresie Godów.

W przerwie uczestnicy Zjazdu zwiedzili Muzeum Etnograficzne w Opolu.

O godz. 16,00 rozpoczęło część organizacyjną Walnego Zgromadzenia. Przewodnictwo objął Viceprezes — prof. dr Stanisław Bąk. Przeczytał on nadesłane telegramy gratulacyjne, poczem przedstawił proponowany porządek obrad. Przegłosowany jednomyślnie porządek obrad przedstawiał się następująco:

1. Odczytanie protokołu z XXXVII Walnego Zgromadzenia w Łańcucie (i zatwierdzenie tegoż protokołu).
2. Wybór komisji: mandatowej, skrutacyjnej i wnioskowej.
3. Sprawozdanie Sekretarza Generalnego.
4. Sprawozdanie Skarbnika.
5. Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej.
6. Dyskusja nad sprawozdaniami.
7. Sprawozdania Oddziałów.
8. Dyskusja nad sprawozdaniami.
9. Uchwalenie wniosków przedstawionych przez Komisję Wnioskową.

Ad. 1. Protokół z XXXVII Walnego Zgromadzenia w Łańcucie przeczytał mgr Piotr Kaleciak. W dyskusji nad protokołem zabierali głos: dr Malicki, dr Wróblewski, dr Jasiewicz. Dr Malicki zwrócił uwagę, że protokół jest zbyt szczegółowy; podkreślił, że oddaje wprawdzie dokładnie przebieg XXXVII Walnego Zgromadzenia, lecz zbyt wiele wypowiedzi przytacza niemal dosłownie, a można by je streścić. Uważa, że np. wypowiedź prof. dr Reinfussa o Oddziale Lubelskim można by opuścić, albo bardziej uogólnić. Dr Wróblewski wypowiada się za pozostawieniem proto-

kołu napisanego zbyt szczegółowo — natomiast radzi, by przyszłe protokoły były mniej drobiazgowo. Dr Jasiewicz uważa, że protokół jest napisany stylem reportażowym i wnosi niekiedy wartościowanie faktów, zamiast podawać same fakty. Prof. dr Bąk poddaje protokół pod głosowanie. Protokół przyjęto i zatwierdzono jednomyślnie.

Ad. 2. Do komisji mandatowej wybrano: dra Władysława Balickiego, dr Annę Kowalską-Lewicką i dra Waleriana Sobisiaka.

Do komisji skrutacyjnej weszli: Jan Micał — Kier. Wydziału Kultury w Łańcucie, mgr Henryka Romańska z Wrocławia i mgr Lech z Łodzi.

Komisję wnioskową wybrano w następującym składzie: Dyrektor mgr Stanisław Badoń ze Szczecina, prof. dr Józef Gajek z Wrocławia, mgr Jadwiga Kleczkowska z Łańcuta, prof. dr Bolesław Olszewicz z Wrocławia i prof. dr Franciszek Wokroj z Poznania.

Ad. 3. Prof. dr Stanisław Bąk przeczytał, w zastępstwie prof. dra Aleksandra Godlewskiego, sprawozdanie Sekretarza Generalnego.

Ad. 4. Sprawozdanie Skarbnika odczytał zastępca Skarbnika — dr Tadeusz Wróblewski.

Ad. 5. Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej przeczytał przewodniczący Komisji — mgr Stanisław Badoń.

Ad. 6. W dyskusji nad sprawozdaniami zabierali głos: dr Longin Malicki, prof. dr Stanisław Bąk, dr Jan Dekowski, prof. dr Prüfferowa, prof. dr Józef Gajek i mgr Piotr Kaleciak.

Dr Malicki podkreślił optymistyczny ton sprawozdań i dobrą ocenę pracy Zarządu przez Główną Komisję Rewizyjną. Prof. dr Bąk dziękuje Głównej Komisji Rewizyjnej za wnikliwą pracę, która pomogła Zarządowi do wprowadzenia ulepszeń i do usunięcia usterek. Dr Jan Dekowski wyraził zdumienie, że GKR nazwała „Łódzkie Studia Etnograficzne” wydawnictwem obcym, skoro jest to nasze wydawnictwo i stawia wniosek, by ŁSE zostały przejęte przez PTL.

Prof. dr J. Gajek informuje, że sprawa ta była przedmiotem obrad na ostatnim posiedzeniu Zarządu, na którym uzgodniono pewne założenia; zapadła uchwała o finansowanie tego wydawnictwa jako jednego z ośmiu tytułów wydawniczych PTL. Prof. dr M. Prüfferowa prosi, by dr J. Dekowski wycofał swój wniosek, który w tych warunkach stał się nieaktualny i zbyteczna byłaby ponowna dyskusja. Dr Dekowski wycofał swój wniosek. Mgr Piotr Kaleciak zgłosił wniosek, by przegłosowano przyjęcie do wiadomości sprawozdań Skarbnika i Sekretarza Generalnego i przyjęcie do wiadomości sprawozdania GKR w przedstawionym brzmieniu. Podany przez prof. dra Bąka pod głosowanie wniosek mgra Kaleciaka przeszedł jednomyślnie, wszystkie sprawozdania zostały przyjęte i zatwierdzone.

Ad. 7. Wobec tego przystąpiono do sprawozdań z pracy poszczególnych Oddziałów. Sprawozdanie z Gdańska złożył dr Longin Malicki. Spra-

wozdzanie z Kielc, wobec braku przedstawiciela przeczytał prof. dr Stanisław Bąk. Również z Limanowej brakło przedstawiciela, a sprawozdanie przeczytał mgr Piotr Kaleciak. Sprawozdanie z Oddziału Lubelskiego złożył mgr Janusz Opatowicz. Sprawozdanie z Łodzi przedstawiciel mgr Jan Lech. Sprawozdanie z Mszany Dolnej złożył mgr Piotr Kaleciak. Za Oddział Olsztyński — sprawozdanie złożył prof. dr St. Bąk. Sprawozdanie z Poznania złożył mgr Stanisław Błaszczyk. Sprawozdanie z Przemyśla złożył mgr Stefan Lew. Z Torunia prof. dr Maria Prüfferowa. Sytuację Oddziału Warszawskiego przedstawiła doc. dr Anna Kutrzeba-Pojnarowa. Z Wrocławia złożył sprawozdanie prof. dr Bolesław Olszewicz, z Krakowa p. Eugenia Hajówna, z Zakopanego p. Barbara Kowalska, z Łańcuta mgr Jadwiga Kleczkowska i ze Szczecina mgr Stanisław Badoń.

Ad. 8. Po zakończeniu sprawozdań z działalności poszczególnych Oddziałów prof. dr Bąk otworzył dyskusję nad sprawozdaniami.

Mgr Antoni Nienartowicz zwrócił uwagę, że w sprawozdaniu Oddziału Kieleckiego są pewne niedokładności, które mogą wprowadzić w błąd członków PTL (jakoby Zarząd Główny uniemożliwił Oddziałowi otrzymanie subwencji z WRN). Oddział zarejestrowany był nieformalnie jako organizacja regionalna. Tymczasem żaden Oddział PTL nie jest organizacją autonomiczną, lecz podlega Zarządowi Głównemu, jako Centrali Towarzystwa. Oddział może otrzymywać zlecenia z Prezydium WRN na konkretne zadania, lecz z całości swej działalności rozlicza się nie tylko przed zleceńodawcą, ale i przed Zarządem Głównym PTL. Pretensje Oddziału Kieleckiego są więc nieuzasadnione i wynikają z braku zrozumienia zarządzeń P.A.N., o których wszystkie Oddziały były parokrotnie poinformowane.

Prof. dr Stanisław Bąk zaznacza, że sprawa Oddziału Kieleckiego wróci jeszcze na posiedzenie Zarządu Głównego, a ponieważ brak na Zjeździe przedstawiciela z Kielc, nie będziemy dłużej zajmować się szczegółami tego Oddziału.

Prof. dr Maria Prüfferowa informuje o uchwale Zarządu Gł., że te Oddziały, które mają samodzielnych pracowników nauki lub plany ustalone przez samodzielnych pracowników nauki i prace przez nich oceniane, mogą otrzymywać także z Zarządu Głównego pomoc finansową na prowadzenie badań naukowych.

Prof. dr Józef Gajek podkreśla mocno odpowiedzialność za celowe wykorzystanie tych subwencji i zaznacza, że bez opinii i oceny prac przez samodzielnych pracowników nauki, Zarząd Główny PTL nie będzie mógł udzielać dotacji na prace naukowe. Podkreślił, że wyniki i materiały z badań terenowych muszą wejść do Archiwum Naukowego PTL i stają się własnością Towarzystwa.

Ad. 9. Uczestnicy XXXVIII Walnego Zgromadzenia w Opolu zobowiązują Prezydium Zarządu Głównego do wystania listu z wyrazami głęboko-

kiego szacunku, życzeniami zdrowia i długich lat dalszej owocnej pracy dla dobra nauki polskiej dla Prezesa Towarzystwa — Rektora prof. dra Jana Czekanowskiego. Wniosek zreferowany przez prof. dra Olszewicza przyjęto przez aklamację.

Dr Wróblewski zreferował wniosek, by Walne Zgromadzenie uchwaliło wybite medału pamiątkowego z okazji 50-letniego Jubileuszu działalności prof. dra Jana Czekanowskiego w Polskim Towarzystwie Ludoznawczym. Wniosek przyjęto również przez aklamację.

Następnie Komisja Wnioskowa przedstawiła wniosek Oddziału Łódzkiego, by Zarząd Główny wcześniej zatwierdzał preliminarze Oddziałów, który to wniosek uchwalono z klauzulą „w miarę możliwości”, gdyż wiadomo, że Zarząd Główny nie może zatwierdzać preliminarzy wcześniej niż uczyni to PAN dla całego Towarzystwa. Wniosek ograniczony klauzulą „w miarę możliwości”, przegłosowano jednomyślnie.

Kolejny wniosek dotyczył terminów Walnych Zgromadzeń i ich lokalizacji w najbliższych latach.

Prof. dr Józef Gajek poinformował zebranych, że poprzedniego dnia na zebraniu Zarządu Głównego podjęto uchwałę, by w 1964 roku odbyć Walne Zgromadzenie we Wrocławiu. W 1965 roku na prośbę Zarządu Oddziału przemysłowego — w Przemyśle, w 1966 roku na prośbę przedstawicieli Oddziału poznańskiego — w Poznaniu, w 1967 roku — w Kielcach, a w 1968 r. w Toruniu i postawił wniosek o zatwierdzenie tej uchwały przez Walne Zgromadzenie.

Prof. dr Maria Prüfferowa uważa, że byłoby lepiej, by terminów nie nakładać zbyt rygorystycznie, bo mogą jeszcze zajść jakieś zmiany, które trzeba będzie uwzględnić.

Prof. dr J. Gajek uzasadnia jednak potrzebę planów długo-terminowych koniecznością przygotowania odpowiednich materiałów i prac naukowych na sesje naukowe, uważa że korzystniej jest pracować z dłuższym planem i mieć przed sobą wyraźną perspektywę: co, gdzie i kiedy.

Wobec tych argumentów prof. dra Gajka, prof. dr Stanisław Bąk podaje w/w wniosek pod głosowanie. Przegłosowano jednomyślnie; tą uchwałą zakończono organizacyjną część Walnego Zgromadzenia.

Sesja naukowa

9. XI. 1963 r. — drugidzień Walnego Zgromadzenia

Sesję Naukową rozpoczął w dniu 9. XI. 1963 r. referat Dyrektora Ignacego Kuźniewskiego pt.: *Stan badań ludoznawczych na Śląsku Opolskim*.

Drugi referat pt.: *Tysiąc lat śląskiej muzyki ludowej* — wygłosił dr Adolf Dygacz.

W dyskusji nad referatami zabierali głos: dr S. Simonides, dr E. Kucharska, prof. dr J. Gajek, p. A. Oleszczuk, p. J. Koszyk, prof. dr S. Bąk, prof. dr M. Prüfferowa, mgr Cz. Bialek, dr O. Gajkova.

Dr Simonides proponuje, by w ramach PTL stworzyć sekcję folklorystyczną i by stworzyć jakiś tytuł wydawniczy dla folklorystyki.

Dr Kucharska relacjonuje o zdobytych przez siebie fotokopiach materiałów z podróży Srezniewskiego (który w 1810 roku był 4 dni w Opolu). Są tam zapisy dotyczące m. in. stroju ludowego.

Prof. dr Gajek zaproponował, by materiały te zechciała opublikować w „Ludzie”.

Pan A. Oleszczuk mówił o trudnościach pracy etnografa i badacza kultury ludowej w terenie, o warunkach w czasie gdy eksplorator formułuje dokument naukowy.

Pan Koszyk z Opola w niezmiernie żywym i interesującym wystąpieniu przedstawił, jak gwara śląska i pieśń ludowa pomogła w zachowaniu polskości na Śląsku, jakie prześladowania cierpiała ludność polska i język polski w naporze germanizacyjnym. Ile wysiłku kosztowało przetrwanie dzielnego ludu śląskiego przy staropolskim języku przez 600 lat niewoli. To naprawdę tytuł do chwały i szacunku dla tego ludu.

Prof. dr S. Bąk podkreślił również, że grawa śląska to mowa Reja i Kochanowskiego, a znajomość gwary pozwala lepiej rozumieć formy literackie języka. Omawia też szczegółowo przykłady form archaicznych.

Prof. dr M. Prüfferowa mówiła o Muzeum w Opolu i o mającym powstać Skansenie pod Opolem. Uważa, że przydałoby się i u nas Centralne Archiwum Folklorystyczne.

Mgr Cz. Bialek zwraca uwagę na fakt, że germanizatorzy zabraniali wydawania książek do nabożeństwa w języku polskim, bo zdawali sobie sprawę, że mogą one podtrzymywać znajomość języka polskiego.

Dr O. Gajkova uważa za słuszne, by programy studiów etnograficznych i językoznawczych uwzględniały metodykę badania folkloru. Proponuje, by zebrane pieśni i teksty kierować do Redakcji „Literatury Ludowej” w Warszawie.

W czasie przerwy obiadowej członkowie Prezydium Zarządu Gł. zostali przyjęci przez Przewodniczącego MRN Opola — Ob. Musiałę, który na pamiętkę spotkania w Opolu wręczył członkom Zarządu Album Opola.

Obrady południowe otworzył referat dr J. Pawłowskiej pt.: *Przemiany społeczno-kulturowe w dolnośląskiej wsi Prace pow. Milicz*.

Z kolei mgr M. Suboczowa wygłosiła referat pt.: *Procesy integracyjne w Opolskiem w świetle etnografii*. Po czym wywiązała się ożywiona dyskusja.

W dyskusji nad referatami zabierali głos: p. Oleszczuk, prof. Zmarzły.

prof. dr Gajek, p. Pszczyński, dr Jasiewicz, prof. Prüfferowa, dr Gajkova, dr Wróblewski, p. Koszyk i prof. dr Bąk.

P. Oleszczuk tłumaczył przyczyny występującej tendencji wśród młodzieży wiejskiej do ucieczki ze wsi do miasta, gdzie praca lepsza, a życie nowoczesne i bardziej ciekawe.

Prof. Zmarzły uważa, że terminy „Opolszczyzna”, „autochton”, i „integracja” mają coś pejoratywnego i niesympatycznego, radzi więc, by terminów tych nie używać.

Prof. dr J. Gajek nie widzi w określeniu „autochton” czy „integracja” czegoś niewłaściwego, jako że są to terminy przyjęte w nauce, natomiast nazwę „Opolszczyzna” również uważa za niezbyt szczęśliwą.

Pan K. Pszczyński wyraża przekonanie, że powinniśmy unikać nazw i określeń, które dzielą i wywołują zadrażnienia, gdyż wszyscy jesteśmy Polakami, czy pochodzimy z tych, czy innych stron Polski.

Dr Jasiewicz porusza problem wpływu środowiska geograficznego na zjawiska kulturowe oraz stawia propozycję, by na przyszłość uczestnicy Walnego Zgromadzenia, czy Sesji Naukowej otrzymywali tezy referatów lub nawet pełny tekst. Obrady powinny toczyć się w sekcjach, według indywidualnych zainteresowań, co byłoby praktyczniejsze.

Prof. dr Prüfferowa popiera propozycję dra Jasiewicza i przypomina, że próby tego rodzaju rozwiązania w Zebraniach PTL już bywały oraz nadal będą.

Dr Gajkova uzasadnia, że zamiast słowa „autochton”, należałoby o prastarych obywatelach ziemi opolskiej mówić „Opolanie”, co byłoby i przyjemniejsze i historycznie bardziej uzasadnione, gdyż „Opolanie” to stare plemię polskie, wymienione przez geografa Bawarskiego. Podkreśla też, że to co słyszeliśmy tu w referatach i przemówieniu Opolan p. Koszyka i innych — to najżywotniejsza etnografia pisana krwią Polaków Śląskich.

Dr Wróblewski poruszył sprawę statystyki w opracowaniach etnograficznych.

Pan Koszyk z Opola uważa, że stosowniej byłoby mówić zamiast „Opolszczyzna” — „Opolskie” lub „Śląsk Opolski”.

Na koniec gorącej dyskusji zabrała głos prof. dr M. Prüfferowa. Podziękowała prelegentom i dyskutantom, podkreśliła duże korzyści poznawcze i moralne, jakie zdobyliśmy przez Walne Zgromadzenie i Sesję Naukową w Opolu. Szczególnie gorące podziękowanie skierowała do Komitetu Organizacyjnego, do Opolan, władz administracyjnych i politycznych tej prastarej Polskiej Ziemi, po czym zamknęła XXXVIII Walne Zgromadzenie w Opolu.

Następnego dnia, tj. 10. XI. 1963 r. odbyła się wspólna wycieczka dwoma autokarami trasą: Opole—Turowa—Olesno—Stare Olesno—Dobrodzień—Strzelce Opolskie—Zawadzkie—Góra Św. Anny—Opole. Uczest-

nicy wycieczki zwiedzili ważniejsze zabytki etnograficzne, architektoniczne i historyczne oraz uroczyscie złożyli wieniec pod pomnikiem Powstańców Śląskich na Górze Św. Anny.

Protokołował
Piotr Kaleciak

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI POLSKIEGO KOMITETU MIĘDZYNARODOWEGO KONGRESU NAUK ANTROPOLOGICZNYCH I ETNOGRAFICZNYCH

Skład polskiego Komitetu Narodowego został ustalony na VI Kongresie w Paryżu przez Stałą Radę i Walne Zgromadzenie Kongresu¹. Zgodnie ze Statutem uchwalonym w Wiedniu w roku 1952². Skład jego przedstawia się następująco: Prof. Prof. W. Antoniewicz, J. Czekanowski, M. Ćwirko-Godycki, T. Dzierżykraj-Rogalski, J. Gajek, K. Zawistowicz-Adamska.

O ile do zadań Stałej Rady należy organizowanie i przygotowywanie kongresów — funkcja Komitetów Narodowych ma tylko charakter pomocniczy, m. in. do zadań ich należy czuwanie nad rozwojem badań antropologicznych i etnologicznych, na pogłębianiu koncepcji współpracy w zakresie nauk antropologicznych oraz współdziałanie w ramach organizacyjnych Stałej Rady.

Na wniosek Wydziału I i II Sekretariat Naukowy PAN afiliował Polski Komitet Narodowy przy Komitecie Antropologicznym PAN; w ten sposób Komitet Narodowy stał się w istocie Komisją Komitetu Antropologicznego przy II Wydziale PAN, z tym że w skład jej wchodzi zarówno przedstawiciele I i II Wydziału PAN³.

Komitet Narodowy odbył posiedzenia w dniach 2. II. 1963 r., 25. II. 63, 23. IV. 63, 7. V. 63, 4. XII. 63. Na pierwszym posiedzeniu poszerzono skład Komitetu do 7-miu osób, wprowadzając Prof. Prof. K. Dobrowolskiego i A. Wankego. Przewodniczącym wybrano J. Czekanowskiego, sekretarzem J. Gajka i T. Rogalskiego. Omówiono również sprawę referatów naukowych na Kongres w Moskwie i roboczej konferencji polsko-rosyjskiej. We wszystkich tych sprawach postanowiono porozumieć się z PAN i zgodnie z ustaleniami — przygotować odpowiednie wnioski personalne, które wymagają statutowego zatwierdzenia przez Stałą Radę i Walne zgromadzenie⁴.

Na drugim posiedzeniu zarysowały się pewne rozbieżności w poglądach co do składu Komitetu Narodowego, zwłaszcza jeśli chodzi o dział etnografii, postanowiono więc przedstawić całokształt tych spraw Sekretariatowi Wydziału I i II, celem uzgodnienia różnic.

W okresie tym zlecono sekretariatowi Komitetu Narodowego prowadzenie intensywnej informacji wśród uczonych polskich o Kongresie Organizacyjnego Kongresu, który działa w Moskwie pod przewodnictwem prof. S. P. Tolstowa¹.

Na trzecim posiedzeniu w dniu 23. IV. 1963 r. zreferowano członkom Komitetu Narodowego przebieg rozmów z prof. Maleckim, sekretarzem PAN, stwierdzono, że Komitet Narodowy istnieje zgodnie z zasadami uchwały PAN z dnia 30. IV. 1957 r. (nr 32), i będzie działał przy II Wydziale. W związku z tymi ustaleniami omówiono również sprawę składu Komitetu Narodowego po przejściu Prof. Prof. J. Czekanowskiego i W. Antoniewicza w stan spoczynku; postanowiono poszerzyć Komitet Narodowy i stworzyć przy Komitecie Antropologicznym — Komitet Krajowy, któryby czuwał nad przygotowaniem do Kongresu.

W tym okresie wysłano do ewen. uczestników Kongresu specjalne pisma i informacje zawiadamiające, że każdy uczestnik może zgłosić tylko jeden referat, a dalej — że referaty muszą się mieścić w tematyce VII-go Kongresu, którego ramowy program zatwierdziła Stała Rada (*Conseil Permanent*) w Pradze w roku 1962². Podkreślono że referaty nie mogą mieć charakteru sprawozdawczo-planującego ani zawężonego do tematów mikrograficznych, czy też regionalnych. Zwrócono przy tym uwagę, że referaty muszą być wygłoszone osobiście, a winny nawet być wydrukowane przed Kongresem np. w „Przeglądzie Antrop”, „Etnografii Polskiej” lub „Ludzie”. W ten sposób autorzy, którzy nie wzięliby bezpośrednio udziału w Kongresie byłiby reprezentowani na nim przez swoje prace w wydawnictwach. W pismach rozesłanych przez sekretariat Komitetu Narodowego do placówek naukowych uniwersyteckich, i PAN — zwrócono uwagę, na wszystkie w/w momenty równocześnie podkreślając, że Komitet nie jest

¹ Wł. Antoniewicz, Zjazd Stałej Rady Międzynarodowej Unii Nauk Antrop. i Etnol. w Pradze w 1962 r. „Lud” t. XLVIII str. 545 i n. Porównaj też K. W. Jakimowa. *Tretije zasiedanije raboczeho Komiteta VII Meždunarodnoho Kongresa Antrop. i Etnograficznych Nauk. Sowietskaja Etnografija* 1963. Nr 4 str. 174. — a wspomnianym posiedzeniu w którym uczestniczyli A. Leroi-Gouran, W. Steinitz — S. P. Tolstow poinformował iż z zagranicy wpłynęło do Komitetu 699 zgłoszeń tematów etnograficznych i 299 — antropologicznych. Tu też ogłoszono program zjazdu. Patrz też J. R. Grygulewicz, D. A. Oldero, T. A. Trofimowa, *Sessja Postojannoho Komiteta Meždunarodnich Kongresow antropologičeskich i etnograficznych (etnograficznych) nauk. Sowietskaja Etnografija* 1963. Nr 1 str. 131—133.

² Patrz K. W. Jakimowa, *Czetyrtije zasiedanije raboczeho, orgkomiteta VII Meždunarodnoho Kongresa Antrop. i Etnograficznych nauk. Sowietskaja Etnografija* 1963. — r 5 str. 134—135. oraz Nr 4/1963 s. 174 i n.

¹ VI Congrès International des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques, Paris, 30 juillet — 6 août 1963. T. I. Rapport général et Anthropologie. Musée de l'Homme. Paris 1962, str. 52—62.

² Por. „Lud” t. XLVIII str. 545 i n. art. 3. 4, 5.

³ Wyciąg protokołu z 2 lipca 1963 pkt. 6.

⁴ Patrz Art. 3 Statutu Kongresu. „Lud” t. XLVIII str. 545.

ciałem ustalającym skład delegacji, pełni tylko funkcje doradcze i informujące.

Na posiedzeniu w dniu 7.V.1963 r. zostały omówione napływające zgłoszenia i korespondencja, zwłaszcza list prof. dra K. Dobrowolskiego do prof. dra W. Antoniewicza. Sekretariat stwierdził, że rozesłano pisma i deklaracje zgłoszeń na Kongres do wszystkich placówek, a w świetle nadesłanych zgłoszeń i tematów okazało się, że nadeszło 13 referatów z zakresu antropologii i 26 referatów z zakresu etnologii i etnografii. W rozbiciu na poszczególne sekcje:

Antropologia

Antropologia fizyczna	4 referaty	Zgłosili: T. Bielicki, M. Ćwirko-
Somatologia człowieka	3 „	Godycki, J. Czekanowski, T. Rogal-
Antropologia anatomiczna	1 „	ski, S. Górny, W. Łosiński, I. Mi-
Antropologia etniczna	3 „	chalski, B. Rosiński, E. Stołyhwo,
Paleoantr. i antropogeneza	1 „	P. Sikora, A. Wanke, A. Wierciński,
Etnogeneza Słowian	1 „	F. Wokroj.

Etnologia i etnografia

Sekcja: geogr.-etniczna	2 referaty	Zgłosili: W. Antoniewicz, B. Bara-
muzeologiczna	2 „	nowski, J. Bohdanowicz, J. Burszta,
etnografia regionalna	2 „	A. Czekanowska, D. Dobrowolska,
Arktyka	1 „	K. Dobrowolski, M. Frankowska,
Amerykanistyka	1 „	J. Gajek, B. Gałęski, B. Garyga,
Europa	4 „	A. L. Goćlewski, B. Kopczyńska,
Symposium:	1 „	A. Lewicka, A. Kuczyński, A. Poj-
metodologiczna	6 „	narowa, R. Lange, J. Olędzki,
folklor i sztuka ludowa	1 „	E. Pietraszek, M. Prüfferowa,
muzyka ludowa	1 „	M. Sobieski, Z. Sokolewicz, N. Szun-
tańce ludowe	1 „	ke, S. Świrko, K. Zawistowicz.
religioznawstwo i mitolog.	1 „	
etnologia stosowana	3 „	

Po dyskusji Komitet Narodowy przyjął zgłoszone referaty samodzielnych pracowników naukowych, oraz referaty T. Bielickiego, P. Sikory, W. Wiercińskiego; zlecono też sekretariatowi zwrócić się do samodzielnych pracowników naukowych o opinie o referatach pomocniczych pracowników naukowych. Ilość i jakość otrzymanych zgłoszeń świadczyła o tym, jak poważną siłą mobilizującą są właśnie kongresy naukowe a w szczególności Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych. Wykaz zgłoszonych tematów, a zarazem uczestników i autorów zakomunikowano Polskiej Akademii Nauk oraz przekazano Komitetowi Organizacyjnemu w Moskwie. Komitet Organizacyjny zaś — w oparciu o te i inne

wysłane mu materiały — rozesłał biuletyn informacyjny Nr 1 zawierający szczegółowe informacje o kongresie³ i formalne deklaracje zgłoszeń. Od tej pory Komitet Organizacyjny w Moskwie przejął inicjatywę w swoje ręce nawiązując bezpośrednio kontakt z tymi, którzy zgłosili udział w Kongresie, wszystkie zaś inne czynności związane z ew. wyjazdem — pracownicy naukowi załatwiają drogą służbową⁴.

W związku z działalnością Polskiego Komitetu Narodowego do redakcji „Ludu” napływały zapytania, jaki jest stosunek Unii do organizacji Kongresu. Redakcja, po przewertowaniu źródeł dotyczących tego zagadnienia, zwróciła się ostatecznie do prof. H. V. Vallois i dra L. Kradera z prośbą o wyjaśnienie tych zawilości, które nigdzie nie były jasno sformułowane przez władze obu instytucji, (co zresztą spowodowało, że i w artykule o kongresie wkłada się do XLVIII tomu „Ludu” pewna nieścisłość). Przeprowadzona korespondencja prowadzi do następującego stwierdzenia:

1. Międzynarodowy Kongres Nauk Antropologicznych i Etnologicznych wraz ze Stałą Radą Kongresu i Komitetami Narodowymi (a więc IC—AES International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences) — jest odrębną organizacją w stosunku do Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych (a więc IU—AES, International Union of Anthropological and Ethnological Sciences).

2. We władzach Unii (IU—AES) zasiada większość tych samych osób, co i w Kongresie (IC—AES), jednakże władze Unii — to Komitet dyrekcyjny (Comite directeur), którego przewodniczącym jest właśnie prof. H. V. Vallois. Głównym zadaniem Unii afiliowanej przy UNESCO jest organizacyjne związanie w skali międzynarodowej towarzystw naukowych, instytutów i muzeów antropologicznych w najszerszym — a więc i etnologicznych — tego słowa znaczeniu. Składka członkowska wynosi 2 dol., a organem ma być biuletyn. Komitet dyrektorów M. U. NAE (IU—AES) odbywa swoje zebrania w okresie zebrań Stałej Rady (Conseil Permanent), względnie na kongresach AES. Tak też było w czerwcu 1962 roku w Pradze.

3. Nie mniej — Komitet dyrektorów wraz z jej przewodniczącym H. Vallois zdaje sobie sprawę, że stosunek organizacyjny obu instytucji jest zbyt luźny i nie odpowiada potrzebom antropologii i etnologii. Wybrano więc Komitet którego zadaniem jest ściśle powiązanie Unii i Kongresu. Do tego komitetu należą: J. Olivier (Francja), A. Christie (Anglia),

³ Międzynarodowy Kongres Antrop. i Etnol. Nauk. Moskwa 3—10 august 1964. Informacyjny pismo.

⁴ Porównaj Georg Nellesmann Newsletter No 11. August 1963. International Secretariat for research on the history of agricultural implements National Museum. Copenhagen K. Denmark.

S. P. Tolstow (ZSRR), sekretariat prowadzi L. Krader (USA). Sądzić należy, że w sierpniu 1964 r. w czasie Kongresu w Moskwie zapadną ostateczne decyzje w tej sprawie.

W celu lepszego zorientowania polskich uczonych — podaje się ważniejsze adresy:

Przewodniczący Komitetu Dyrektorów IU—AES — Prof. dr H. V. Vallois, Musée de l'Homme, Palais de Chaillot, Paris XVIe.

Sekretarz IU—AES — Prof. dr Bosch — Gimpera, Private de Olivo 84-4, Col Agricola, Mexico 20 D. F.

Sekretarz Komisji do spraw połączenia IU—AES i CI—AES Dr Lawrence Krader, Secretary U. S. Delegation to Permanent Council of International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences, National Academy of Sciences, National Research Council USA, Washington 25 D. C. 2101 Constitution Avenue.

Komitet Organizacyjny VII Międzynarodowego Kongresu Nauk Antropologicznych i Etnologicznych, Moskwa, Czeremużskaja 19.

Józef Gajek

R Ó Ż N E

ЯДВИГА КУХАРСКА

ИССЛЕДОВАНИЯ КОЛЛЕКТИВНОГО ПРИБЕРЕЖНОГО РЫБОЛОВСТВА В КАШУБИИ

Методы и результаты исследований

Этнографическая литература, как польская, так и немецкая, в XIX веке и в первой четверти XX века занималась проблематикой коллективного рыболовства только при разработке историческо-экономической или этнографическо-географической проблематики. Об этом свидетельствуют труды Г. Голэмбиовского, Ф. Лоренца, А. Фишера, Т. Лер-Сплавинского, Я. Зегера, Гирта, А. Сели, Г. Вюнша, С. Рюле, Б. Бенешко.

В упомянутых трудах описана, самое большее, одна из форм коллективного рыболовства, так называемая „машоперия” (от голландского слова *matschapij* — товарищество. Примечание переводчика) и совершенно незатронута проблема коллективного улова с лодок. Кроме того, в этих трудах встречается ошибочная трактовка рыбацких артелей — машоперий как объединений коммунистического характера, застывших в своей организационной форме.

Предпринятые подлинскими этнографами исследования в 1947—1960 году преследовали цель ознакомления с основными организационными принципами, применяемыми в прибрежном рыболовстве от конца XIX века до сегодняшнего времени.

Методы и круг этнографических исследований подвергались многочисленным изменениям по мере все большего ознакомления с территорией. Исследованию подвергалось побережье Балтийского моря от Гданска до Лебы, с особым учетом полуострова Геля. Для сравнения в 1960 году были произведены исследования на острове Ругии.

Произведенная в связи с этим разведка определила современные границы выступления рыбацких артелей — машоперий и дала материал для общей исследовательской проблематики, которая была потом еще более разработана во время стационарных исследований в Карвии, Кузнице, Халупах, Реве и Хлапове.

Проблематика стационарных исследований была приурочена к конкретным социально-экономическим условиям отдельных деревень. Например в Карвии, рыбацко-земледельческой деревне, разработана была проблема хозяйственного сотрудничества рыбаков с земледельцами и неводные машоперии. В Кузнице, на Гельском полуострове занимались историей машоперий, организованных для улова угрей и т. д. Кроме проблем, характерных для данной деревни, разработке подвергались во всех деревнях организационные принципы коллективного рыболовства на основании одного и того же опросного листа.